

FORSVARETS
EFTERRETNINGSTJENESTE

Efterretningsmæssig Risikovurdering 2014

En aktuel vurdering af forhold i udlandet af betydning for Danmarks sikkerhed

Forsvarets Efterretningstjeneste

Efterretningsmæssig Risikovurdering
2014

Forord

Dette års udgave af Efterretningsmæssig Risikovurdering fra Forsvarets Efterretnings-tjeneste lægger vægt på Rusland og krisen i Ukraine samt udviklingen i Syrien. Terrorisme, udviklingen i Arktis og cybertruslen er dog stadig højt oppe på listen over de behandlede emner.

Det ligger i sagens natur, at en dansk risikovurdering tegner et billede af de trusler, der retter sig mod Danmark og danske interesser. Dermed bliver der fokuseret på negative tendenser og truende forhold, mens positive tendenser og muligheder for at påvirke udviklingen falder uden for en sådan analyse.

Trusselsbilledet er blevet mere komplekst. Antallet af konflikter og aktører samt den hast, hvormed alliancer indgås og opløses, f.eks. i konflikterne i Mellemøsten, stiller store krav, når man skal vurdere udviklingen i trusselsbilledet. Alligevel er det ambitionen i denne risikovurdering at give et svar på, hvordan Danmarks trusselsbillede vil udvikle sig i de næste op til ti år.

Risikovurderingen er efterretningsmæssig, fordi der ligger efterretningsmæssig indhentning til grund for analyserne. Da den er uklassificeret og skrevet til offentligheden, er der grænser for, hvor detaljeret den kan være.

Læs mere om Forsvarets Efterretningstjeneste, herunder også Center for Cybersikkerhed, på hjemmesiderne www.fe-ddis.dk og www.cfcs.dk.

Redaktionen er afsluttet den 20. oktober 2014.

Thomas Ahrenkiel
Chef for Forsvarets Efterretningstjeneste

Indhold

Rusland og
Ukraine-krisen 11

Afrikanske
brændpunkter 49

Mellemøsten
og Nordafrika 17

Afghanistan
og Pakistan 45

Terrorisme 25

Kina 41

Arktis 29

Pirateri 39

Cybertruslen og
spionage via
internettet 33

Spredning af masse-
ødelæggelsesvåben 37

Hovedkonklusion

Rusland er parat til at anvende militære virkemidler for at hindre, at ikke-NATO-lande i det tidligere sovjetiske område får tætte sikkerhedspolitiske bånd til Vesten. Rusland vil forsøge at fastholde Ukraine i en politisk svag og ustabil tilstand for at underminere Ukraines muligheder for NATO-medlemskab. Der er risiko for, at situationen i det østlige Ukraine i de kommende år vil udvikle sig til endnu en frossen europæisk konflikt. Ukraine-krisen vil fortsat have betydelige negative konsekvenser for forholdet mellem Rusland og Vesten. Rusland vil fortsat lægge vægt på at modernisere sine væbnede styrker, primært for at kunne indsætte dem langs Ruslands periferi. Rusland vil ikke risikere en åben militær konfrontation med NATO, men Rusland kan dog særligt under skærpede kriser med Vesten udvise en mere intimiderende militær adfærd, og her vil især de baltiske lande være udsatte. Rusland har gennem de seneste år øget sin militære aktivitet i Danmarks nærområde og har også ved flere lejligheder gennemført militær flyaktivitet af mere offensiv karakter, men der er ikke tegn på, at Rusland udgør en øget direkte militær trussel mod dansk territorium.

Ustabilitet vil fortsat præge Mellemøsten og Nordafrika. Autoritære og radikale islamistiske kræfter vinder frem efter det såkaldte Arabiske Forår. Rivalisering mellem Iran og Saudi-Arabien intensiverer flere konflikter, særligt i Syrien og Irak. Ustabiliteten i regionen udnyttes af terrororganisationer som al-Qaida og ISIL (også benævnt IS eller Islamisk stat).

ISIL's fremgang i Irak forstærker de religiøse og etniske brudlinjer og truer med at splitte landet. ISIL vil på kort sigt fortsat udgøre en militær trussel, navnlig i de sunni-dominerede områder i Irak. Den nye irakiske regering vil få vanskeligt ved at bygge bro over de etniske og religiøse modsætninger i landet.

Den væbnede opposition i Syrien er i stigende grad trængt. Asad-styret har fremgang i den vestlige, tætbefolkede del af Syrien, og fra øst presser ISIL oppositionen. Oprøret mod Asad-styret er dog langtfra nedkæmpet. Syrien vil være præget af uro, ustabilitet og porøse grænser, og militante islamister vil have et operativt råderum i Syrien. Asad-styret vil i fremtiden være langt mere afhængigt af både Iran, Hizbollah og Rusland.

Terrortruslen fra udlandet mod Danmark, Vesten og vestlige mål i lokale konfliktområder er alvorlig. Militante islamister i Mellemøsten, Afghanistan og dele af Afrika har

fået bedre operationsvilkår. Den internationale koalitions bombardementer i Syrien og Irak har på kort sigt øget intentionen om at angribe Vesten. Kontakten mellem vesterlændinge og grupper med erfarne angrebsplanlæggere i Syrien, der indtil for nylig har været næsten uhindret, er til gengæld blevet besværliggjort af koalitionen bombardementer. Der vil dog fortsat være vesterlændinge, som rejser til Irak og Syrien for at kæmpe, og hovedparten vil vende hjem og øge antallet af personer i Vesten med erfaring fra krigsområder. Antallet af hjemvendte vil derfor sandsynligvis stige de næste to til tre år. Dermed får globalt orienterede militante islamister mere direkte adgang til Vesten og Danmark. Udfaldet af de interne kampe i Syrien og Irak og koalitionen kampagne vil på mellemlangt sigt have stor betydning for antallet af hjemvendte og terrortruslens karakter i Vesten.

I Arktis vil kampen om retten til havbunden blive intensiveret i de kommende år. Rusland følger fortsat FN-sporet og samarbejder om Arktis, men samarbejdskursen vil komme under pres internt i den russiske ledelse, hvis Rusland ikke når sine centrale mål ad denne vej. Rusland optræder med en større villighed til at forfølge sine strategiske interesser mere offensivt, også hvis det skader relationerne til Vesten. Det vil også kunne gælde i Arktis. Det er dog sandsynligt, at den langsigtede udvikling i Arktis vil være mere præget af samarbejde og konkurrence end af konflikt og konfrontationer. Kinas primære interesser i Arktis er de kortere sejlruiter og adgang til naturressourcer, men kinesiske investeringer i Arktis, herunder i Grønland, vil føre til, at Kina også vil få politiske og strategiske interesser i det arktiske område.

Danske myndigheder og virksomheder er fortsat truet af en omfattende og voksende spionage via internettet. Truslen kommer fra statsstøttede aktører, der udfører spionage. Cyberkriminelle og politisk motiverede såkaldte hacktivistiske udgør en mindre trussel mod danske interesser. Den teknologiske udvikling gør, at truslen er i konstant forandring. Det stiller store krav til sikkerhedsforanstaltninger og beredskab.

Truslen fra spredning af masseødelæggelsesvåben er voksende. Der er lande, som opretholder eller styrker deres evne til at udvikle masseødelæggelsesvåben og fremføringsmidler. Det er dog et væsentligt fremskridt, at Syrien har udleveret de kemiske våben, som landet har deklareret. Desuden forhandles der med Iran om landets nukleare program. En endelig aftale mellem Iran og P5+1-landene

(USA, Rusland, Kina, Storbritannien, Frankrig og Tyskland) er mindre sandsynlig i det kommende år.

Truslen fra pirateri ved Østafrika er faldet til et meget lavt niveau og vil forblive lav på kort sigt, under forudsætning af at handelsskibene efterlever de anbefalede forholdsregler til at imødegå pirateri, og at den internationale koalitions pres mod pirateriet opretholdes. Pirater og al-Shabaab samarbejder ikke direkte. I Guineabugten er skibsfarten jævnligt udsat for angreb. Truslen vil fortsat være til stede på kort til mellemlangt sigt, selv om de berørte lande i Guineabugten har truffet foranstaltninger til at forbedre den maritime sikkerhed.

Kinas udenrigspolitik fokuserer på at styrke Kinas økonomiske og sikkerhedspolitiske indflydelse i Asien og Stillehavsområdet og på forholdet til USA. Moderniseringen af Folkets Befrielseshær skal fremme Kinas ambition om

større strategisk indflydelse i Asien og Stillehavsområdet. På langt til meget langt sigt vil Kina øge sit globale engagement, men den kinesiske ledelses hovedprioritet vil fortsat være at håndtere Kinas interne problemer og styrke landets stabilitet.

Det er usikkert, hvordan situationen i Afghanistan vil udvikle sig de næste par år. Politisk har præsidentvalget slået dybe revner mellem landets mest betydningsfulde magthavere, og disse revner kan svække regeringens sammenhængskraft. Militært har den afghanske regering derimod fremgang, og der er spæde tegn på splittelse i Taliban. Under alle omstændigheder afhænger udviklingen i Afghanistan af, om samlingsregeringen mellem præsidentvalgets sejrherre, Ashraf Ghani, og taberen, Abdullah Abdullah, er holdbar, samt om Vesten fortsat vil støtte landet økonomisk.

RUSLAND OG UKRAINE-KRISEN

Rusland er parat til at anvende militære virkemidler for at hindre, at ikke-NATO-lande i det tidligere sovjetiske område får tætte sikkerhedspolitiske bånd til Vesten. Rusland vil forsøge at fastholde Ukraine i en politisk svag og ustabil tilstand for at underminere Ukraines muligheder for NATO-medlemskab. Der er risiko for, at situationen i det østlige Ukraine i de kommende år vil udvikle sig til endnu en frossen europæisk konflikt. Ukraine-krisen vil fortsat have betydelige negative konsekvenser for forholdet mellem Rusland og Vesten. Rusland vil fortsat lægge vægt på at modernisere sine væbnede styrker, primært for at kunne indsætte dem langs Ruslands periferi. Rusland vil ikke risikere en åben militær konfrontation med NATO, men Rusland kan dog særligt under skærpede kriser med Vesten udvise en mere intimiderende militær adfærd, og her vil især de baltiske lande være udsatte. Rusland har gennem de seneste år øget sin militære aktivitet i Danmarks nærområde og har også ved flere lejligheder gennemført militær flyaktivitet af mere offensiv karakter, men der er ikke tegn på, at Rusland udgør en øget direkte militær trussel mod dansk territorium.

Rusland har under Ukraine-krisen vist, at landet er villigt til at anvende militære virkemidler til at gennemtvinge sine strategiske mål i det tidligere sovjetiske område. Det er sket med den militære annektering af Krim-halvøen, opbygningen af omfattende militære styrker langs Ukraines grænse mod Rusland, materiel- og uddannelsesmæssig støtte til de pro-russiske separatisters aktiviteter og endelig direkte indsættelse af russiske styrker på ukrainsk territorium.

Ruslands militære operationer under Ukraine-krisen viser også, at Rusland har udviklet moderne, professionelle og mobile styrker, der med kort varsel kan indsættes offensivt i kriser og lokale krige langs landets periferi.

Det er et højt prioriteret strategisk mål for Rusland at hindre, at ikke-NATO-lande i det tidligere sovjetiske område udvikler tætte især sikkerhedspolitiske, men også økonomiske bånd til Vesten. Målet er at skabe et bælte af stater omkring Rusland under afgørende russisk indflydelse.

Rusland vil primært være tilbøjelig til at bruge militære virkemidler, destabilisering og misinformation i situationer, hvor Rusland vurderer, at Vesten alvorligt truer landets strategiske interesser i det tidligere sovjetiske område.

Det er meget sandsynligt, at der på mellemlangt til langt sigt vil ske en yderligere forbedring af de russiske væbnede styrkers evne til at gennemføre offensive operationer med kort varsel langs Ruslands grænser. Ruslands væbnede styrker vil også på langt sigt være sine naboer i det tidligere sovjetiske område militært overlegne.

Ukraine er kernelandet i Ruslands interesser

Ukraine er kernelandet i Ruslands strategiske interesser i det tidligere sovjetiske område. Det skyldes Ukraines geostrategiske placering som bufferstat mellem Vesten og Rusland, Ukraines størrelse samt økonomiske, kulturelle og religiøse forbindelser til Rusland. Men det skyldes også, at

det er en fremherskende opfattelse i Rusland, at Ukraine er det sted, hvor den første russiske stat opstod, og at Ukraine efter Sovjetunionens opløsning ved en tilfældighed blev grænseområde mellem Vesten og Rusland.

Det er derfor et af Ruslands højst prioriterede strategiske mål at forhindre, at Ukraine får en reel mulighed for at blive medlem af NATO og EU. Rusland forsøger i stedet at integrere landene i det tidligere sovjetiske område tættere i en toldunion, som senere skal have en politisk overbygning. De tre hjørnesteen er foreløbig Rusland, Hviderusland og Kasakhstan, men det er også et meget vigtigt mål for Rusland at få Ukraine med i dette samarbejde.

Rusland er også begyndt at se EU's naboskabspolitik som en alvorlig udfordring af Ruslands dominans i det tidligere sovjetiske område. Rusland opfatter EU-landenes og USA's støtte til den politiske omvæltning i Ukraines hovedstad, Kiev, i februar 2014 som højdepunktet i et forsøg på at føre Ukraine ind i EU og senere i NATO.

Rusland vil fastholde sine mål i Ukraine

Rusland vil ikke lade sig presse af Vesten til at give afkald på Krim, og det er meget sandsynligt, at Rusland om nødvendigt vil forsvare sin besiddelse af Krim med militær magt. Rusland har med den ulovlige annektering af Krim sikret Sortehavsflådens tilstedeværelse der og har forbedret sin strategiske stilling i Sortehavet. Endelig er muligheden for fremtidig NATO-tilstedeværelse på Krim fjernet.

Det er mindre sandsynligt, at det er Ruslands mål at annektere flere dele af Ukraine end Krim. Rusland har imidlertid destabiliseret dele af det østlige Ukraine med sin støtte til de pro-russiske separatister og med direkte militært engagement.

Det er meget sandsynligt, at Rusland vil forsøge at fastholde Ukraine i en permanent tilstand af politisk svaghed og

ustabilitet for på den måde at underminere Ukraines reelle muligheder for medlemskab af NATO.

Det er også meget sandsynligt, at Rusland ser en situation med besiddelse af Krim og et ustabil Ukraine som en strategisk gevinst, der opvejer, at Ukraine i juni 2014 underskrev associeringsaftalen med EU.

Rusland vil justere sin politik over for Ukraine af hensyn til dialogen med Vesten om forsøg på at løse krisen, men det er mindre sandsynligt, at vestlige sanktioner vil påvirke Ruslands politik afgørende.

Rusland vil ikke acceptere, at den ukrainske regering får mulighed for at nedkæmpe de pro-russiske separatister. Det var med stor sandsynlighed årsagen til, at Rusland i midten af august 2014 besluttede at sende russiske enheder ind i Ukraine. Det bremsede de ukrainske styrkers fremdrift og sendte samtidig et klart signal om, hvor langt Rusland vil gå ved udsigten til et militært nederlag for de pro-russiske separatister.

Ukraine-krisen vil blive langvarig

Den politiske omvæltning i Kiev i februar 2014 ændrede ikke grundlæggende ved de politiske og økonomiske strukturer i Ukraine, men forskød kraftigt den politiske balance i landet til fordel for det vestlige og centrale Ukraine. De

hårde kampe i det østlige Ukraine og de betydelige civile tab vil gøre det yderligere vanskeligere at forene det i forvejen politisk splittede land.

Det er ikke lykkedes for Rusland og de pro-russiske separatister at skabe en omfattende folkelig opbakning i det østlige Ukraine til at løsrive området. De pro-russiske separatister ville dog ikke kunne opretholde deres aktiviteter uden sympati og støtte i dele af de lokale befolkninger.

Ruslands politik har styrket den folkelige opbakning i det vestlige og centrale Ukraine til landets integration i EU. Det er imidlertid sandsynligt, at de ukrainske politikere og oligarker fortsat vil mangle både evne og vilje til grundlæggende at reformere og modernisere landet. Den ukrainske stats sammenhængskraft er blevet yderligere svækket som følge af krisen. Det vil give Rusland muligheder for at påvirke ukrainsk politik og dermed lægge hindringer i vejen for, at Ukraine i stigende grad orienterer sig mod Europa.

I september 2014 indgik Ukraine og Rusland sammen med repræsentanter for de pro-russiske separatister Minsk-aftalerne, der fastlægger en række principper for, hvordan konflikten skal løses. Minsk-aftalerne førte også til en våbenhvile, der på trods af spredte kamphandlinger i princippet overholdes.

Kortet viser de dele af Ukraine, der kontrolleres af Rusland, dvs. Krim-halvøen, og de dele, der kontrolleres af de pro-russiske separatister, dvs. de sydøstlige dele af regionerne Donetsk og Luhansk

På trods af Minsk-aftalerne er det mindre sandsynligt, at Ukraine-krigen vil blive løst på kort sigt, selv om den direkte militære dimension i konflikten vil blive reduceret. Det er sandsynligt, at Minsk-aftalerne vil føre til, at Donetsk og Luhansk regionerne i det østlige Ukraine vil blive delt af en OSCE overvåget våbenhvilezone langs kontaklinjen mellem de dele, der kontrolleres af regeringen i Kiev og de dele, der kontrolleres af de pro-russiske separatister. Det er sandsynligt, at situationen i de to østlige ukrainske regioner i de kommende år vil udvikle sig til endnu en frossen europæisk konflikt.

Russisk stormagtspolitik og patriotisme

Præsident Vladimir Putin vil genskabe Rusland som en stormagt, der kan udfordre USA's dominerende rolle på den internationale scene og fremme en multipolær verdensorden, hvor Rusland kan få global indflydelse. I Ruslands selvopfattelse som stormagt har landet legitime interesser i alle vigtige internationale spørgsmål, og det er især afgørende, at de andre stormagter accepterer Ruslands dominerende rolle i det tidligere sovjetiske område. Ruslands politiske og militære ledelse har i mange år følt, at USA og NATO ikke har behandlet Rusland som en stormagt, og at Vesten og Rusland befinder sig i en politisk kamp, hvor Vesten søger at trænge ind i Ruslands interessesfære. Denne tænkning har solide rødder i det russiske samfund.

Ukraine-krigen har gjort det tydeligt, at Rusland har en anden forståelse af grundvilkår, mål og midler i international politik end Vesten.

Putin bruger Ukraine-krigen til yderligere at mobilisere det russiske samfund på grundlag af traditionelle russiske nationalkonservative principper, og Putins popularitet er vokset støt under Ukraine-krigen. Det er meget sandsynligt, at Ukraine-krigen vil forstærke de anti-vestlige holdninger og de nationalkonservative strømninger i den politiske ledelse og i det russiske samfund.

Det er sandsynligt, at vestlige økonomiske sanktioner og de skader, som de vil kunne anrette på Ruslands økonomi, vil fremkalde utilfredshed hos russiske erhvervsledere og i dele af den russiske middelklasse. Men det er mindre sandsynligt, at sanktionerne vil føre til, at Rusland afgørende vil ændre sin politik over for Ukraine, da det vil fremstå som et ydmygende knæfald for Vesten i et spørgsmål af største betydning for Ruslands selvforståelse som stormagt.

Rusland og Vesten bevæger sig fra hinanden

Ukraine-krigen har gjort det meget tydeligt, at Rusland prioriterer et håndfast forsvar af landets interesser i det tidligere sovjetiske område højere end samarbejde og partnerskaber med USA og EU-landene, og Rusland er villigt til at løbe betydelige politiske og økonomiske risici i forholdet til Vesten.

Ukraine-krigen vil derfor fortsat have betydelige konsekvenser for forholdet mellem Rusland og Vesten. Det er meget sandsynligt, at det på kort til mellemlangt sigt ikke vil være muligt at genskabe et samarbejde, der er baseret på gensidig tillid mellem NATO og Rusland. Det er endnu uklart, om Ruslands forhold til EU har taget skade i samme omfang, men det er muligt, at det er tilfældet.

Rusland vil ikke have økonomisk og militær styrke til at præge den internationale dagsorden i et omfang, der står mål med landets ambitioner og muligheder for at forfølge sin politik med styrke og troværdighed. Ruslands udenrigspolitik vil derfor i vid udstrækning være en reaktion på den politik, der føres af USA, Kina, NATO og EU.

Det er meget sandsynligt, at Rusland i stigende grad vil modarbejde Vesten i væsentlige internationale spørgsmål, og det er sandsynligt, at andre magter i nogen grad vil være tilbøjelige til at støtte Ruslands positioner i internationale spørgsmål. Rusland vil udbygge samarbejdet med Kina og store regionale magter som Iran og Brasilien for at udfordre USA's globale dominans.

Rusland vil føre en håndfast interessepolitik

Det er sandsynligt, at Rusland vil føre en håndfast interessepolitik over for ikke-NATO-landene i det tidligere sovjetiske område, hvis de forsøger at samarbejde med Vesten i et omfang, hvor Rusland opfatter sin dominerende indflydelse på landenes sikkerhedspolitik som alvorligt truet.

Rusland vil fortsat foretrække at bruge den lange række af ikke-militære virkemidler, som landet råder over, til at dominere ikke-NATO-landene i det tidligere sovjetiske område. Ruslands store økonomiske vægt og rolle som energileverandør og prisfastsætter af energileverancer giver Rusland mulighed for at lægge pres på disse lande, hvis de ikke imødekommer Ruslands krav.

Samtidig giver den russiske ledelses netværk til de politiske eliter, de russisktalende befolkningsgrupper og de russisk-ortodokse kirkesamfund i det tidligere sovjetiske område

mulighed for indflydelse og påvirkning. Endelig vil Rusland i en koordineret indsats kunne bruge efterretningsoperationer, cyber-operationer, misinformation og koordinerede kampagner i nyhedsmedier og sociale medier til at påvirke og manipulere politiske situationer og kriser i andre lande i det tidligere sovjetiske område til egen fordel. Det vil kunne gøre det vanskeligt tydeligt at erkende, hvornår og hvordan en krisesituation udvikler sig fra påvirkning, pression, infiltration over støtte til separatistgrupper, til indsættelse af specialstyrker og endelig til åben militær magtanvendelse.

Ruslands militære udvikling

Rusland prioriterer udviklingen af sine væbnede styrker højt. Det er et vigtigt mål for Ruslands politiske ledelse at genopbygge landets militære styrker efter en meget lang periode præget af forfald.

Rusland arbejder for at tilføre de væbnede styrker et bredt spektrum af moderne, højteknologiske og kampafgørende våbensystemer. Den økonomiske udvikling i Rusland har gjort det muligt at øge forsvarsudgifterne betragteligt, og selv under en længerevarende periode med lav økonomisk vækst er det sandsynligt, at den politiske vilje til at prioritere høje forsvarsudgifter vil være til stede. Det er dog mindre sandsynligt, at Ruslands ambitiøse program for modernisering af de væbnedes styrkers materiel vil kunne realiseres fuldt ud.

Rusland baserer fortsat i høj grad sin status som stormagt på kernevåben. Det gælder især de strategiske kernevåben. Det er en central prioritet for Rusland at bevare sin strategiske afskrækkelseskapacitet, som giver Rusland en form for militær ligeværdighed med USA.

Rusland prioriterer flådens og flystyrkernes evne til at operere over lange afstande for at demonstrere, at Rusland har de militære magtmidler, der skal til for at understøtte en global stormagtsrolle. Det er sandsynligt, at Rusland vil konfrontere USA og NATO med hyppigere og mere vedvarende indsættelser af flåde- og flystyrker tæt på internationale kriseområder og med fortsatte flyvninger med de strategiske bombefly.

Endelig udvikler Rusland mere moderne, professionelle og mobile reaktionsstyrker, der skal kunne indsættes hurtigt i kriser og lokale krige langs Ruslands periferi. Rusland opererer ikke med nogen større mobiliseringskapacitet. Derimod vil de stående styrker blive udviklet til at opnå en større strategisk mobilitet inden for Ruslands grænser og

til at kunne opnå regional overlegenhed til en begrænset offensiv mod umiddelbare naboer.

De russiske troppedejoyer og styrkeindsættelser på Krim og efterfølgende i Østukraine demonstrerer tydeligt denne udvikling, hvor Ruslands væbnede styrker er blevet i stand til at gøre det, som er målsætningen i den russiske forsvarsreform fra 2008 og efterfølgende militære doktrin fra 2010.

Det er meget sandsynligt, at Rusland også på langt sigt vil udvikle konventionelle militære styrker, der primært vil egne sig til at blive indsat i denne type konflikter. Det betyder samtidig, at styrkerne bliver mere moderne og fleksible, og at de vil kunne opnå en kvalitet, der nærmer sig NATO's standard. Rusland vil på mellemlangt til langt sigt også forberede sine styrker på risikoen for en militær konfrontation med NATO, men det er dog usandsynligt, at det er Ruslands hensigt at starte en direkte militær konfrontation med NATO som helhed.

Blandt NATO-landene er især de baltiske lande sårbare over for Ruslands lokale militære overlegenhed og villighed til at anvende militære virkemidler i det tidligere sovjetiske område. Det er imidlertid usandsynligt, at Rusland vil foretage en militær aggression over for de baltiske lande, der vil kunne aktivere NATO's artikel 5 og dermed blive betragtet som et angreb på hele NATO. Det er dog muligt, at Rusland vil forsøge at teste sammenhængskraften i NATO, og at Rusland her vil forsøge at gennemføre en militær intimidering af især de baltiske lande. En sådan intimidering kan omfatte en truende militær deployering og aktivitet meget tæt på landenes grænser samtidig med forsøg på pression, destabilisering og eventuelt infiltration. Dette kan f.eks. ske i forbindelse med en alvorlig krise i det tidligere sovjetiske område eller en anden international krise, hvor Rusland er konfronteret med USA og NATO.

Rusland vil ikke på langt sigt være i stand til at kunne gennemføre større, koordinerede, værnssfælles offensive operationer langt fra landets grænser. Det skyldes ikke mindst en begrænset strategisk transportkapacitet, både på fly- og søsiden.

Der er ingen tegn på, at Ruslands konventionelle land-, flåde- eller flystyrker i dansk nærområde vil blive øget markant hverken på kort eller mellemlangt sigt.

Det er dog meget sandsynligt, at der vil ske en fortsat mo-

dernisering og forbedring af fly- og landstyrkernes kvalitet, især med hensyn til føring, uddannelse og indsatsberedskab. Denne forbedring af kvaliteten hos de russiske styrker vil ske i hele det vestlige Rusland.

Blandt de russiske moderniseringstiltag er moderne jord til jord-missiler, som med stor sandsynlighed også vil blive opstillet i Kaliningrad-regionen inden for få år. Det er meget sandsynligt, at Rusland vil præsentere længe planlagte militære moderniseringer i det vestlige Rusland som svar på NATO-aktiviteter i området. Det gælder øget NATO-tilstedeværelse i de baltiske lande og i Polen, og det gælder også udbygning af NATO's missilforsvar i Europa.

Rusland råder i forvejen over meget kapable militære styrker i det vestlige Rusland. Det gælder bl.a. luftbårne styrker og specialstyrker tæt på grænsen til de baltiske lande. Disse deployerbare styrker er i højt beredskab og har opnået betydelig erfaring under operationer ved Ukraines grænse og i Ukraine. Rusland råder også over en betydelig militær kapacitet i Kaliningrad-regionen, der grænser op til Polen og Litauen.

Østersøflåden har en meget begrænset evne til magtprojicering og vil kun kunne indsætte sit marineinfanteri efter betydelig tilførsel af orlogs- og landgangsskibe. Østersøflåden er den lavest prioriterede af Ruslands fire flåder, men det er dog sandsynligt, at der på langt sigt også her vil blive påbegyndt en vis modernisering af flådestyrkerne, bl.a. med tilførsel af nye ubåde.

Det er især på flysiden, at Rusland demonstrerer sin tilstedeværelse i Østersøen.

Russiske flyaktiviteter i Østersøen

I august 2007 beordrede præsident Vladimir Putin, at Rusland skulle genoptage de langtrækkende patruljeflyvninger med strategiske bombefly, som russiske luftstyrker kun få gange havde gennemført efter Den Kolde Krig.

Det er meget sandsynligt, at den politisk-strategiske hensigt er at demonstrere over for USA, at Ruslands strategiske bombefly igen er en fuldt operativ del af den russiske atomare triade og dermed den strategiske afskrækkelse over for USA. Den atomare triade består ud over af strategiske bombefly af atomubåde og interkontinentale ballistiske missiler. Ruslands strategiske patruljeflyvninger skal samtidig markere landets flymilitære tilstedeværelse i og nær landets grænseområder. Desuden er de strategiske

patruljeflyvninger led i en generel modernisering af Ruslands væbnede styrker og led i den generelle træning af flybesætninger.

I 2011 blev de strategiske patruljeflyvninger udvidet til også at omfatte dansk nærområde i Østersøen. Siden da har Rusland regelmæssigt gennemført flere årlige flyvninger over Østersøen. Samtidig har Rusland gennem de seneste år øget sine samlede flymilitære aktiviteter i Østersøområdet. Det gælder bl.a. indhentningsfly og i mindre omfang også taktiske fly. Det afspejler en løbende udvikling, hvor Rusland generelt forbedrer sine flystyrkers og piloters evne til at operere i sit nærområde.

Under Ukraine-krisen var der i sommeren 2014 en markant stigning i russisk militær flyaktivitet i Østersøen. Den øgede intensitet skyldtes primært en omfattende russisk flyvelse i Østersøen, som var den største i området siden 1991. Selv om der for det meste var tale om kendte flyvemønstre, var en del af aktiviteten også af en mere offensiv karakter end set i mange år og har sandsynligvis også omfattet simulerede missilangreb med taktiske fly mod dansk territorium.

Det er meget sandsynligt, at øvelsen blev gennemført som direkte modtræk til vestlige militære øvelser og øget vestlig militær tilstedeværelse i de tre baltiske lande, Polen og i Østersøen, og at de mere offensive elementer i vid udstrækning skal ses i dette lys.

Det er endnu for tidligt at vurdere, om de fremtidige russiske militære aktiviteter i Østersøområdet fortsat vil omfatte denne type mere offensiv adfærd, dvs. om normalbilledet er ved at blive forandret. Det er muligt, at elementer af den nye flymilitære adfærd, der kunne konstateres i sommeren 2014, også i de kommende år vil være en del af Ruslands flymilitære aktivitet i dansk nærområde.

Ruslands strategiske flyvninger i Østersøområdet vil med stor sandsynlighed fortsætte. Det er dog samtidig meget sandsynligt, at især karakteren af den russiske flyaktivitet vil være afhængig af det politiske og militære forhold mellem Rusland og Vesten. I den forbindelse er det sandsynligt, at Rusland vil reagere med militære aktiviteter tæt på NATO-landes territorium, som nøje afspejler tilsvarende NATO-aktiviteter i de baltiske lande, Polen og Østersøen.

Det er sandsynligt, at der i de kommende år vil være en let stigning i flyvninger med taktiske fly og indhentningsfly i Østersøregionen. Det er også muligt, at antallet af patrulje-

flyvninger med strategiske bombefly vil øges i mindre omfang. Den langsigtede udvikling for de strategiske patruljeflyvninger peger dog i retning af lavere aktivitet. Rusland råder over et begrænset antal operative strategiske bombefly, som næppe vil blive erstattet før 2025-30. Ruslands ledelse kan dog vælge at prioritere flere flyvninger i kortere perioder, hvis det anses for strategisk nødvendigt. Tilsvarende kan Rusland vælge at opprioritere f.eks. Østersøområdet på bekostning af flyvninger i andre regioner. Det vil betyde, at en øget intensitet vil kunne opretholdes i en længere årrække.

Ingen øget direkte trussel mod dansk territorium

Ukraine-krisen har betydet, at forholdet mellem Rusland

og NATO er blevet markant forværret. Rusland vil fortsat se NATO som en trussel mod landets stormagtsambitioner, særligt i det tidligere sovjetiske område. Rusland vil ikke risikere en åben, direkte militær konfrontation med NATO, men det er muligt, at Rusland vil forsøge at intimidere især de baltiske lande, ikke mindst for at teste NATO's beslutsomhed og sammenhængskraft.

Der er ingen tegn på, at Rusland i dag udgør en øget direkte militær trussel mod dansk territorium. Det er dog endnu for tidligt med sikkerhed at vurdere de langsigtede konsekvenser af den øgede spænding mellem Rusland og Vesten, og hvordan den russiske militære adfærd vil udvikle sig i de kommende år.

MELLEMØSTEN OG NORDAFRIKA

Ustabilitet vil fortsat præge Mellemøsten og Nordafrika. Autoritære og radikale islamistiske kræfter vinder frem efter det såkaldte Arabiske Forår. Rivalisering mellem Iran og Saudi-Arabien intensiverer flere konflikter, særligt i Syrien og Irak. Ustabiliteten i regionen udnyttes af terrororganisationer som al-Qaida og ISIL.

Mellemøsten og Nordafrika er stadig i opbrud efter det såkaldte Arabiske Forår. Udviklingen er meget dynamisk og vanskelig at forudsige, fordi mange forhold påvirker den sikkerhedspolitiske udvikling i regionen. Fremvæksten af ISIL (også benævnt IS eller Islamisk Stat) komplicerer sammen med den amerikanske ledede koalitions luftkampagne mod ISIL situationen yderligere.

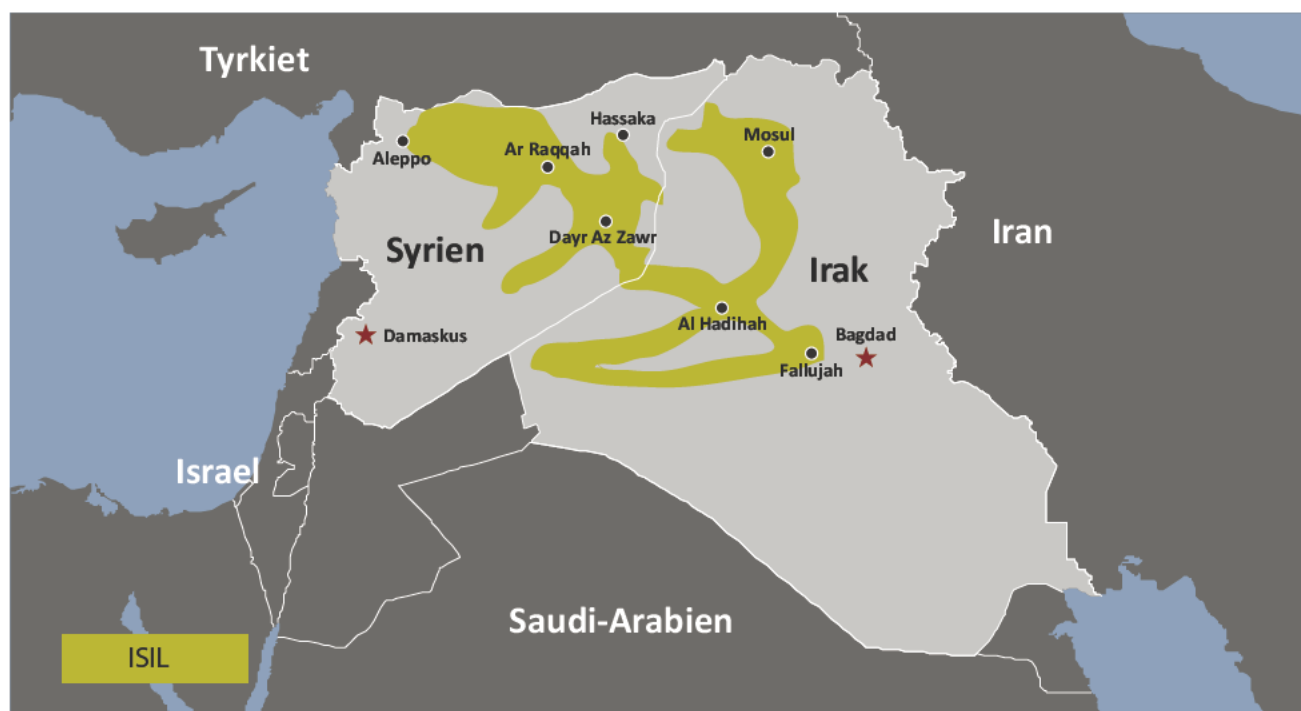
Af de lande, der oplevede opstande, er det kun Tunesien, der viser tegn på demokratisk udvikling. I Ægypten, Bahrain og Syrien styrkes de autoritære tendenser. Samtidig er centralmagten svækket eller reelt fraværende i flere områder. Dette magttomrum efterlader plads til militante islamister på f.eks. Sinai-halvøen i Ægypten samt i store dele af Syrien og Libyen. Det er også tilfældet i Irak, om end af andre årsager.

De grundlæggende politiske, sociale og økonomiske problemer, som var årsag til opstandene i regionen, er fortsat

til stede og er flere steder vokset. Kamp om politisk indflydelse og ressourcer er i flere mellemøstlige stater ofte sammenfaldende med etniske og religiøse skillelinjer, hvilket skærper konflikterne. I flere tilfælde går skillelinjerne på tværs af de statslige grænser som i Syrien og Irak, hvilket truer stabiliteten i området fra Libanon og Jordan til det østlige Irak.

Derudover er der en intens rivalisering mellem navnlig Iran og Saudi-Arabien om indflydelse i regionen. Denne rivalisering bidrager til og motiveres af modsætningsforholdet mellem shia- og sunnimuslimer. Iran og Saudi-Arabien følger indgående ændringer i regionen, der påvirker deres magtposition. Magtkampen mellem Iran og Saudi-Arabien vil fortsætte i de kommende år og bidrage til at fastholde spændingerne i regionen.

ISIL's fremgang i Syrien og Irak medfører et fornyet fokus på

Kortet viser Syrien og Irak samt ISIL's omtrentlige tilstedeværelse i september 2014

terrorbekæmpelse. Også Iran og Saudi-Arabien ser ISIL som en trussel, men den fælles fjende vil ikke mindske rivaliseringen mellem dem.

ISIL udnytter ustabiliteten i Syrien og Irak

ISIL har erobret et stort territorium på tværs af Syrien og Irak og udråbt et kalifat. Området strækker sig fra det centrale og vestlige Irak til Aleppo-provinsen i Syrien. ISIL ønsker at indføre en streng fortolkning af sharialoven. Lederen af ISIL, kaldet Abu Bakr al-Baghdadi, har udråbt sig selv til kalif og forsøger på den måde at blive den øverste leder i den islamiske verden. Han har opfordret alle muslimer til at adlyde dette budskab og støtte kalifatet.

På kort sigt vil ISIL arbejde på at konsolidere sig og udvide det område, hvor organisationen er til stede i Syrien og Irak. Det er ISIL's mål at kontrollere området mellem Beirut og Bagdad på vej mod drømmen om verdensherredømme. Den amerikanske ledede koalitions luftkampagne medvirker til at begrænse ISIL's offensive muligheder. ISIL står stærkt, primært i områder med en overvejende sunnimuslimsk befolkning, og udnytter ustabiliteten i Syrien og Irak. Det vil derfor være vanskeligt at nedkæmpe ISIL. Det er muligt, at ISIL vil kunne erobre yderligere områder i Syrien, men det er usandsynligt, at den vil kunne erobre Bagdad og Damaskus eller større ikke-sunniarabiske områder.

ISIL har i omegnen af 20-25.000 medlemmer foruden stammer og andre grupper, som har svoret troskab til ISIL. Fremgangen i Irak og Syrien betød, at flere og flere har sluttet sig til ISIL. Nogle har gjort det af frygt for at blive dræbt, fordi de befinder sig i ISIL-dominerede områder, andre har sluttet sig til af opportunistiske årsager, herunder økonomiske gevinster. Endelig er der nogle, der slutter sig til af ideologiske årsager. Det gælder bl.a. de udlændinge, som rejser til området fra Mellemøsten og Vesten med det formål at kæmpe for ISIL. Terrortruslen fra ISIL behandles nærmere i kapitlet om terrorisme.

Økonomisk er ISIL den mest selvfinansierende blandt de væbnede grupper i Syrien og Irak og er stort set uafhængig af ekstern støtte. Dens indtægter baserer sig på plyndringer, oliesalg, skatteinddrivelse, løsepenge fra kidnapninger og donationer fra enkeltpersoner i Golfen, der sympatiserer med organisationen.

Konflikterne i Syrien og Irak præger hele regionen

Konflikten i Syrien påvirker alle nabolandene samt den regionale stabilitet og magtbalance. Udfaldet af konflikten

er i høj grad betinget af udenlandsk indgriben eller ændringer i støtten til parterne som følge af de store regionale interesser og de bagvedliggende stormagtsinteresser. Selv om konflikten langtfra er løst, har styret i Syrien takket være en afgørende hjælp fra Iran, Hizbollah og Rusland overlevet presset for at afsætte præsident Bashar al-Asad. ISIL's selverklærede kalifat på tværs af Irak og Syrien har ændret dynamikken i området og har fjernet fokus fra især vestlige landes krav om at afsætte den syriske præsident.

Iran vil som udgangspunkt være varsom med at engagere sig direkte militært i konflikterne i Syrien og Irak, bl.a. af frygt for at fremprovokere en reaktion fra Saudi-Arabien og de øvrige sunnimuslimske stater. I Irak vil Iran primært operere gennem de irakiske shiamilitser, som det støtter med militær rådgivning og våben. Trusler mod de shiamuslimske helligdomme i Irak eller risiko for spredning af kampene til de sunnimuslimske områder i Iran kan dog udløse en mere direkte iransk reaktion i form af indsættelse af regulære iranske kampenheder.

Saudi-Arabien vil søge at undgå at blive trukket ind i konflikten i Irak. Et mere aktivt saudisk engagement i Irak er dog muligt, hvis konflikten spreder sig til de saudiske grænseområder. Øget saudisk engagement i Irak er også muligt i tilfælde af mere direkte iransk militært engagement i Irak.

Såvel Saudi-Arabien som Iran er mod en opsplitning af Irak. Deres motiver hertil er dog forskellige. Saudi-Arabien er imod en opsplitning, fordi det vil føre til dannelsen af en irakisk, shiitisk stat under større iransk indflydelse, der vil grænse op til Saudi-Arabien. Iran er imod en opsplitning af Irak, fordi det vil indebære en selvstændig kurdisk stat, som vil være under stærk vestlig indflydelse.

Netop spørgsmålet om et selvstændigt Kurdistan i Irak er blevet aktualiseret som følge af ISIL's fremgang. Kurdisk uafhængighed er et følsomt spørgsmål for Tyrkiet, Iran og Syrien, fordi der også findes kurdiske mindretal i disse lande.

Blandt de irakiske kurdere er der fortsat uenighed i spørgsmålet om selvstændighed. Kurdernes nyvundne kontrol med de olierige områder omkring Kirkuk, fraværet af irakiske sikkerhedsstyrker i den nordlige del af Irak samt tilgang af nye og bedre våben til de kurdiske militser indebærer dog, at kurderne står styrket i forhold til centralregeringen i Bagdad. De irakiske kurdere vil udnytte denne situation til at søge større politisk og økonomisk selvbestemmelse.

SYRIEN

Den væbnede opposition i Syrien er i stigende grad trængt. Asad-styret har fremgang i den vestlige, tætbefolkede del af Syrien, og fra øst presser ISIL oppositionen. Oprøret mod Asad-styret er dog langt fra nedkæmpet. Syrien vil være præget af uro, ustabilitet og porøse grænser, og militante islamister vil have et operativt råderum i Syrien. Asad-styret vil i fremtiden være langt mere afhængigt af både Iran, Hizbollah og Rusland.

Konflikten i Syrien har udviklet sig fra et internt syrisk oprør med et trængt Asad-styre til en konflikt, der i høj grad afgøres af eksterne faktorer, hvor Irans, Hizbollahs og Ruslands støtte har været og vil være afgørende for Asad-styrets overlevelse. Den internationale koalitions indsats mod ISIL vil umiddelbart styrke Assad-styret, men også den væbnede opposition, afhængigt af omfanget af operationen. Situationen er således meget dynamisk.

Konflikten har nu varet i knap fire år med over 200.000 døde og omkring 9 millioner flygtninge og internt fordrevne til følge. Det, der begyndte som fredelige folkelige protester mod korruption, magtmisbrug samt sociale og økonomiske forhold, er blevet til en regulær borgerkrig, først og fremmest på grund af Asad-styrets hårdhændede reaktion. Den væbnede opposition er i stigende grad blevet radikaliseret og domineret af islamistiske grupper. Som en selvopfyldende profeti har styrets anklager om, at opstanden var anstiftet af udefrakommende terrorister, nu udmøntet sig i ISIL, der opererer på tværs af Syrien og Irak.

Den militære udvikling

Trods støtten fra Iran, Hizbollah og Rusland er der ikke udsigt til, at det syriske styre kan opnå tilstrækkelig kampkraft til at nedkæmpe ISIL eller den væbnede opposition på kort sigt. Styret har indsat alt og er tvunget til at prioritere indsatsen meget nøje. Styret er dog oppositionen militært overlegen og i stand til at nedkæmpe den dér, hvor det vælger at lægge tyngde. Således har styret opnået bedre

kontrol med den centrale del af landet, men oppositionen er ikke nedkæmpet, og regeringsstyrkernes fremskridt sker meget langsomt og gradvis, nogle er endda kun midlertidige og koster betydelige tab og nedslidning af styrkerne.

Bortset fra ISIL er den væbnede opposition generelt i defensen og kun i stand til at udfordre styret asymmetrisk, dvs. på guerilla-lignende vis. Selv forøgede våbenleverancer og træning vil ikke ændre den militære situation markant. Oppositionens generelle sammenhængskraft og kommando- og kontrolstruktur er svag, og dens offensive kapaciteter er begrænsede.

Den væbnede opposition består af omkring 1.000 forskellige grupper, der primært er lokalt forankrede og har vidt forskellige mål og politiske dagsordener. Interne stridigheder mellem de forskellige grupper forekommer ofte, og som konflikten skrider frem, dominerer islamistiske grupper mere og mere den væbnede opposition. Nedenstående figur viser de større sammenslutninger af de væbnede grupper. Styrken af den blå farve illustrerer overvægten af yderliggående grupper.

Med ISIL's fremmarch er den øvrige væbnede opposition trængt af både ISIL og Asad-styret. Den væbnede opposition har lidt større skade ved ISIL's konsolidering i Syrien end styret. Asad-styrets tilbageværende militære udposter i det østlige Syrien er dog også kommet under pres og er flere steder nedkæmpet af ISIL.

Det er mindre sandsynligt, at styret og den øvrige væbnede opposition vil kunne true ISIL's position i den nordlige og østlige del af Syrien det kommende halve år. Den amerikanske ledede koalitions luftkampagne medvirker til at begrænse ISIL's offensive muligheder, men ISIL vil fastholde og i et vist omfang stadig kunne udvide sit område i denne del Syrien.

Der er risiko for, at den øvrige væbnede opposition vil blive trængt helt ud af Aleppo. Den er presset på to fronter af henholdsvis styret og ISIL. Et tab af de dele af Aleppo, som oppositionen kontrollerer, vil være et alvorligt tilbageslag for den.

Desuden vil ISIL forsøge at udbrede sin tilstedeværelse til f.eks. Damaskus og andre provinser. ISIL vil få sværere ved at få en lige så markant fremgang i de sydlige syriske provinser, som den har haft i øst, fordi den øvrige væbnede opposition står stærkere i de sydlige provinser.

Ingen udsigt til en politisk forhandlet løsning

Den politiske situation afspejler den militære situation. Asad-styret har militær fremgang, er ikke under samme pres som tidligere i konflikten og optræder meget mere selvsikkert. ISIL's fremmarch er en kærkommen lejlighed for styret til at komme ud af den internationale isolation og fremhæve sig selv som en nødvendig partner i en fælles håndtering af terrortruslen.

Oppositionen i Den Nationale Koalition plages derimod af interne stridigheder og magtkampe, og selv om det er lykkedes koalitionen at danne en midlertidig regering, vil den stadig være splittet og svag.

Med den nuværende militære udvikling er der ikke udsigt til, at Asad-styret vil indgå i reelle forhandlinger med oppositionen. Syrien og dets allierede har dog en interesse i at holde den politiske proces i gang, primært for at udvise ansvarlighed og undgå andre former for international intervention. Det er derfor sandsynligt, at styret vil søge at igangsætte forhandlinger med den tolererede del af oppositionen.

Uanset eventuelle fremskridt i den politiske proces vil det have ringe eller ingen effekt på slagmarken, da den politiske opposition generelt har begrænset indflydelse på den væbnede opposition, og Asad-styret er fokuseret på at løse konflikten militært. Der er således ingen udsigt til en politisk løsning af konflikten på kort til mellemlangt sigt.

Syrien bliver ikke det samme som før konflikten

Selv om regeringsstyrkerne har fremgang i den centrale del

af Syrien, medfører konflikten en svækkelse af Syrien som stat. Lokale krigsherrer med forskellig etnisk eller religiøs baggrund udfordrer statens suverænitet. Det gælder både for oppositionen og de grupper, der er allieret med Asad-styret.

Den syriske stats monopol på magtanvendelse er under opbrud, idet Asad-styret uddelegerer en del af de væbnede styrkers og sikkerhedstjenesternes opgaver til lokale forsvarsmilitser, etniske militser og andre irregulære enheder. Desuden afhænger styrets oprørsbekæmpelse i stigende grad af udenlandske militære enheder, der ofte ikke er underlagt syrisk kommando.

På oppositionssiden er situationen endnu mere kompliceret. Den væbnede opposition består som nævnt også af et utal af grupper med vidt forskellige mål. Interne stridigheder og kampe mellem de forskellige grupper stiger, i takt med at konflikten trækker ud.

Dertil kommer, at Syriens grænser til nabolandene er ved at blive udvisket. ISIL's kalifat er netop oprettet på tværs af Syrien og Irak uden hensyntagen til de eksisterende grænser. Grænsen til den autonome kurdiske region i Nordirak udviskes som følge af øget kurdisk kontrol med de kurdisk dominerede områder, især i det nordøstlige Syrien. Grænsen til Libanon er allerede porøs som følge af libanesiske gruppers engagement på hver deres side i konflikten, og som følge af at den syriske konflikt også udspiller sig i Libanon.

Det er sandsynligt, at Asad-styret overlever, med eller uden præsident Bashar al-Asad. Det bliver dog uden kontrol med store dele af Syrien, og militante islamister vil have et operativt råderum.

Libanon styrer uden om afgrunden

Konflikten i Syrien vil fortsat påvirke sikkerhedssituationen i Libanon negativt. Libanon er blevet draget mere ind i den syriske konflikt, efter at lederen af Hizbollah, Hassan Nasrallah, i 2013 erklærede, at bevægelsens militære gren aktivt støtter Asad-styret i Syrien. ISIL's ambition om at udstrække sin kontrol til også at omfatte Libanon betyder, at Libanon risikerer yderligere destabilisering og flere terrorangreb.

Ingen af de toneangivende politiske grupper i Libanon, herunder Hizbollah, har dog interesse i en ny borgerkrig. Foreløbig er det lykkedes Libanon at undgå omfattende uroligheder mellem de forskellige befolkningsgrupper. Dannelsen af en bred koalitionsregering i februar 2014 efter ti måneders

politisk dødvande har bidraget til, at det er lykkedes Libanon ikke at blive yderligere inddraget i den syriske konflikt.

I det sydlige Libanon hersker der en skrøbelig fred mellem Israel og Hizbollah. Hverken Israel eller Hizbollah har interesse i en væbnet konflikt, men våbenstilstanden mellem

dem er udtryk for en skrøbelig magtbalance, der bygger på gensidige trusler om omfattende ødelæggelser. En afvæbning af Hizbollah er usandsynlig, selv på langt sigt, og Hizbollah vil fortsat bruge sin indflydelse til at modarbejde ethvert tilløb til en libanesisk fredsslutning med Israel.

IRAK

ISIL's fremgang i Irak forstærker de religiøse og etniske brudlinjer og truer med at splitte landet. ISIL vil på kort sigt fortsat udgøre en militær trussel, navnlig i de sunnidominerede områder i Irak. Den nye irakiske regering vil få vanskeligt ved at bygge bro over de etniske og religiøse modsætninger i landet.

ISIL vil på kort sigt fortsat udgøre en militær trussel navnlig i de sunnidominerede områder i Irak, hvor ISIL er lokalt forankret og står stærkest. Desuden kontrollerer ISIL store områder i det østlige Syrien, hvorfra den er i stand til at understøtte kampene i Irak.

Kampen mod ISIL og de øvrige sunnimuslimske oprørsgrupper bliver i mange tilfælde ført af irakiske shiamuslimske og kurdiske militser. Disse militser vil med fortsat ekstern støtte være i stand til at bekæmpe ISIL i de områder, som ikke er domineret af sunnimuslimer.

De irakiske sikkerhedsstyrker lider under dårlig ledelse og svag kampmoral og vil være afhængige af såvel international støtte som støtte fra de shiitiske og kurdiske militser. De irakiske regeringsstyrkers afhængighed af disse militser vil føre til en yderligere skærpelse af konflikten mellem de forskellige etniske og religiøse grupperinger i Irak.

ISIL vil søge at konsolidere sig militært og administrativt i de sunnidominerede områder, som den har erobret nord og vest for Bagdad. Her vil de irakiske regeringsstyrker have vanskeligt ved at fordrive ISIL uden støtte fra lokale sunnimuslimske stammer.

I det nordlige Irak vil ISIL under indtryk af vestlig militær støtte til de kurdiske styrker fokusere på at fastholde Mosul. I den sunnidominerede Anbar-provins vest for Bagdad søger ISIL at erobre en række centrale byer langs floden Eufrat for derved at skabe forbindelse til ISIL's områder inde i Syrien.

ISIL forsøger ligeledes at overtage kontrollen med de sunnidominerede områder i og omkring Bagdad og bruge disse som udgangspunkt for en yderligere destabilisering af byen. En egentlig erobring af Bagdad er dog usandsynlig.

Udvidet international militær støtte til de irakiske sikkerhedsstyrker og de kurdiske militser kan forhindre ISIL i at nå sine militære mål.

ISIL truer ikke hovedparten af den irakiske olieproduktion, som stammer fra oliefelterne i den sydlige del af landet, hvor shiamuslimerne er dominerende. Det er dog sandsynligt, at ISIL har erobring af en række af de kurdiske oliefelter som mål, herunder oliefelterne ved den kurdisk kontrollerede by Kirkuk.

ISIL's hurtige erobringer af store områder nord og vest for Bagdad i løbet af 2014 har fundet sted på baggrund af flere års politisk marginalisering af Iraks sunnimuslimske mindretal.

ISIL's militære fremgang er sket i tæt samarbejde med en række andre sunnimuslimske oprørsgrupper med rødder i Saddam Husseins gamle regerings- og sikkerhedsstrukturer. Samtidig har ISIL løbende gennem overtalelse og trusler formået at få flere lokale sunnimuslimske stammer til at deltage i kampene mod de irakiske sikkerhedsstyrker og de shiamuslimske militser. Der er dog langt fra tale om et entydigt billede, og der er i Irak flere eksempler på lokale sunnimuslimske stammer, som har valgt at kæmpe på den irakiske regerings side.

Etniske og religiøse stridigheder

Den nye irakiske regering vil trods erklæringer om det modsatte få vanskeligt ved at bygge bro over de etniske og religiøse modsætninger i landet.

Irakisk politik vil være præget af interne stridigheder mellem de forskellige religiøse og etniske partier, som vil følge egne interesser og dagsordner frem for at styrke den

nationale enhed og samling. Dette vil vanskeliggøre den fortsatte kamp mod ISIL.

Den shiamuslimske blok vil fortsat være den dominerende faktor i irakisk politik, men den vil være belastet af interne stridigheder og magtkampe. Sunnimuslimerne vil i mange tilfælde forfølge egne lokale sikkerhedsmæssige og politiske interesser. Samtidig vil de være skeptiske over for den shia-ledede regering i Bagdad. Den autonome kurdiske region i Nordirak vil søge at opnå større selvbestemmelse.

IRAN

Der er ingen udsigt til større frihed under præsident Hassan Rouhani. En endelig aftale mellem Iran og P5+1-landene (USA, Rusland, Kina, Storbritannien, Frankrig og Tyskland) er mindre sandsynlig i det kommende år. Det er sandsynligt, at Irans øverste leder, Ali Khamenei, ikke ser de økonomiske sanktioner mod Iran som en trussel mod styrets overlevelse.

Præsident Rouhani har i sit første år som præsident valgt at fokusere på at styrke Irans udenrigspolitik og den iranske økonomi, hvor Khamenei har givet ham en vis handlefrihed.

Udenrigspolitik har Rouhani satset på at forbedre forholdet til Vesten, primært via en imødekommende tilgang til de nukleare forhandlinger. Bedre diplomatiske relationer til en række vestlige lande har dog ikke udmøntet sig i en svækkelse af de økonomiske sanktioner. Endvidere har Rouhani lagt vægt på at forbedre forholdet til de arabiske lande i regionen. Den diplomatiske charmeoffensiv har dog langtfra ført til den ønskede optøning, for der hersker en dyb mistro mellem det persiske, shiamuslimske Iran og de arabiske, sunnidominerede Golfstater. Ikke mindst Saudi-Arabien modarbejder iransk indflydelse i regionen.

På det økonomiske område har Rouhani fjernet en del af de statssubsidier, som den tidligere præsident Mahmoud Ahmadinejad indførte på fødevarer og energiprodukter. Samtidig har han med Khameneis accept søgt at styrke det private iranske erhvervsliv på bekostning af Den Iranske Revolutionsgarde, som gennem en årrække har domineret iransk økonomi.

Derimod har Rouhani lagt mindre vægt på forbedring af ytringsfrihed, åben adgang til sociale medier, menneskerettigheder og borgernes retssikkerhed. Disse områder er under streng kontrol af den konservative fløj med Khamenei i spidsen. Den har i klare vendinger erklæret, at vestlige normer og kultur vil føre til en underminering af det islamiske styre i Iran.

Kurderne er dog splittede i spørgsmålet om en selvstændig kurdisk stat.

På mellemlangt sigt vil den irakiske stat fortsat være svag, og de statslige institutioner, herunder sikkerhedsapparatet og retsvæsnen, vil være præget af korrupsion og nepotisme. Lokale militser og stammer vil være den afgørende magtfaktor i store dele af landet. Dette indebærer også, at sikkerhedssituationen på mellemlangt sigt vil være ustabil og præget af religiøse og etniske modsætninger.

Det er sandsynligt, at Rouhani ikke har intentioner om at udfordre Khamenei og den konservative fløj i kulturelle og religiøse spørgsmål. Iran vil derfor være præget af stærk kulturel, religiøs og politisk kontrol, herunder undertrykkelse af kritikere af styret.

En endelig nuklear aftale mindre sandsynlig

Trods mere end et års intensive forhandlinger er det endnu ikke lykkedes Iran og P5+1-landene (USA, Rusland, Kina, Storbritannien, Frankrig og Tyskland) at nå til enighed om en endelig aftale om Irans nukleare program.

Det er mindre sandsynligt, at Iran i de nukleare forhandlinger i det kommende år vil være parat til at give de indrømmelser, som er nødvendige for at indgå en endelig aftale.

I en række centrale spørgsmål har Irans vilje til at gå på kompromis været begrænset. Det gælder bl.a. niveauet for Irans kapacitet til at berige uran, Irans forskning i ny nuklear teknologi, samt hvor længe en endelig aftale skal gælde.

Irans mål med forhandlingerne er at indgå en endelig nuklear aftale, som dels internationalt lovliggør Irans nukleare program, dels sikrer Iran muligheden for at fortsætte udbygningen af det nuværende nukleare program. Disse mål er ikke umiddelbart forenelige med kravene fra P5+1-landene. Forskellene i de to parter forhandlingspositioner er reelle og ikke udtryk for forhandlingstaktiske dispositioner.

Irans manglende fleksibilitet i de centrale spørgsmål skyl-

des især Irans øverste leder, Ali Khamenei, som har det endelige ord i de nukleare forhandlinger. Khamenei erkender, at de økonomiske sanktioner mod landet gennem de seneste år har svækket den iranske økonomi betydeligt. Det er dog sandsynligt, at Khamenei ikke ser sanktionerne som en trussel mod styrets overlevelse.

Irans økonomiske tilstand kan også i høj grad tilskrives den økonomiske politik under tidligere præsident Mahmoud Ahmadinejad. Der er udsigt til en gradvis forbedring af den iranske økonomi, i takt med at nye økonomiske reformer bliver indført, men det er mindre sandsynligt, at de nuværende sanktioner vil føre til afgørende iranske indrømmelser i de nukleare forhandlinger.

I de videre nukleare forhandlinger vil Khamenei støtte den

imødekommende, men uforpligtende linje, som præsident Hassan Rouhani og hans udenrigsminister, Javad Zarif, har været eksponenter for.

Iran vil være interesseret i at holde fast i forhandlingssporet, ikke mindst for at afværge yderligere økonomiske sanktioner. Så længe de nukleare forhandlinger fortsætter, vil Iran overholde de midlertidige aftaler, der allerede er indgået, og som indebærer en delvis fastfrysning af det nukleare program samt mindre sanktionslempelser.

Selv hvis en endelig nuklear aftale bliver indgået, vil den efterfølgende overvågning og gennemførelse sandsynligvis vise sig vanskelig, fordi Iran vil udfordre aftalens indhold og fortolkning.

ÆGYPTEN

Ægyptens nye styre vil arbejde for at konsolidere magten og prioriterer landets regionale ambitioner lavere. Befolkningen ønsker stabilitet og økonomisk fremgang, men regeringen vil få svært ved at gennemføre de nødvendige reformer. Samtidig har styrets intense kampagne mod Det Muslimske Broderskab udelukket enhver mulighed for forsoning med bevægelsen. Militante islamister udgør styrets største sikkerhedsmæssige problem.

De seneste års interne uro har bidraget til at svække Ægyptens tidligere rolle som regional stormagt, men Ægypten lægger vægt på sin rolle som ledende aktør i sit umiddelbare nærrområde, herunder over for Gaza og den voksende terrortrussel fra Libyen. Generelt vil Ægypten dog prioritere sine indre anliggender og sin sikkerhed højere end regionale ambitioner.

Mange ægypteres lyst til at revolutionere det ægyptiske samfund er blevet dæmpet og erstattet af et stærkt ønske om stabilitet. Håbet er, at det nye styre vil have styrken til at håndtere de senere års politiske kaos og genrejse den svækkede økonomi. Fra eksternt hold fortsætter Golflande som Saudi-Arabien med at yde politisk og økonomisk støtte til styret, ligesom USA har genoptaget støtten til det ægyptiske militær. Det nye styre repræsenterer dog kun en skrøbelig stabilitet, der trues af såvel den svage økonomi som sikkerhedsproblemer.

Militæret har med valget af den tidligere hærchef og forsvarsminister Abdel Fatah al-Sisi til præsident fået styrket såvel sin politiske som økonomiske magtposition. De voksende sikkerhedsproblemer får militæret til at fremstå som en bastion af stabilitet i Ægypten, og militæret får i vidt om-

fang frie hænder til at håndtere landets sikkerhedsspørgsmål. Militæret udøver også stor indflydelse på regeringens politik og den ægyptiske økonomi, hvor det står til at opnå endnu mere kontrol via en række store kontrakter om vigtige infrastrukturprojekter.

Militærets styrkede position i Ægypten og dets økonomiske særstilling kan dog give bagslag, da det kan hæmme al-Sisis mulighed for at gennemføre reformer, som kan stimulere økonomien og skabe øget åbenhed og gennemsigtighed. Det er muligt, at al-Sisi vil få sit eget militære bagland imod sig, hvis han som præsident ikke leverer resultater og formår at bevare sin folkelige opbakning.

Det vil næppe lykkes for styret på kort sigt at forbedre den almindelige ægypters levevilkår, hvilket vil svække dets popularitet. Generelt vil landets sociale og økonomiske problemer fortsætte med jævnlige udslag i strejker og civile uroligheder, især i de ægyptiske storbyer.

Styrets intense kampagne mod Det Muslimske Broderskab siden afsættelsen af præsident Mohammed Mursi i 2013 har udelukket muligheden for en forsoning. Bevægelsen fremstår stærkt svækket, men det er sandsynligt, at styret

frygter, at Det Muslimske Broderskab igen vil formå at mobilisere sine tilhængere og genvinde politisk magt, hvis ikke styret fortsætter sin kampagne.

Det Muslimske Broderskabs politiske afdeling vil være udelukket fra at deltage i det forestående parlamentsvalg. Andre islamistiske partier står også til at blive udelukket fra at stille op, medmindre de anlægger en samarbejdsvenlig linje over for styret. Vinder islamistiske partier en stor andel af stemmerne, vil det dog danne grobund for fornyet politisk ustabilitet.

Parallelt med styrets kampagne mod Det Muslimske Broderskab har grupper af militante islamister, der udøver terror

mod statsapparatet, haft en tilstrømning af nye medlemmer. Militante islamister på Sinai-halvøen og i det vestlige Ægypten langs den porøse grænse til Libyen vil blive ved med at udgøre styrets største sikkerhedsmæssige problem på kort til mellemlangt sigt.

Hvis det ægyptiske styre ikke formår at håndtere sådanne sikkerhedsproblemer, vil det skærpe splittelsen mellem islamister og verdslige, liberale grupper og fremme religiøst betinget vold mod minoritetsgrupper som kristne og shiamuslimer. De sikkerhedsmæssige problemer indebærer desuden, at udenlandske investorer og turister i vidt omfang holder sig væk fra Ægypten.

LIBYEN

Det politiske og sikkerhedsmæssige kaos i Libyen vil fortsætte, og der er ingen udsigt til, at den demokratiske overgangsproces kommer i gang igen på kort sigt. Udviklingen udgør en voksende trussel mod såvel andre stater i regionen som vestlige interesser.

Libyen har været plaget af uro siden landets daværende leder, Muammar Gadaffi, blev væltet i 2011. Skiftende regeringsledere har ikke været i stand til at konsolidere statsmagten og opbygge effektive og troværdige regeringsstyrker. Libyens statsmagt fremstår stærkt svækket, hvilket giver plads til kampe mellem rivaliserende militante grupper. Ledende politikere og udenlandske diplomater er i stigende grad blevet angrebet.

Samtidig er modsætningsforholdet mellem islamister på den ene side og verdslige og liberale grupper på den anden vokset i Libyen. I løbet af sommeren 2014 tog islamistiske militser kontrol med regeringsbygninger og centrale institutioner i Tripoli, og det tvang den libyske regering til at søge tilflugt i den nordøstlige havneby Tobruk nær den

ægyptiske grænse. I det østlige Libyen har den islamistiske militær Ansar al-Sharia konsolideret sig og fortsætter med at udbygge kontakten til andre islamistiske grupper i regionen.

Fraværet af en stærk centralmagt svækker myndighedernes evne til at håndtere den voksende terrortrussel fra militante islamistiske grupper og netværk som al-Qaida i det Islamiske Maghreb, der øger deres tilstedeværelse i landet. Grupper som al-Qaida i det Islamiske Maghreb bruger Libyen som base for organisering og træning.

På kort sigt vil der ikke kunne skabes enhed på tværs af Libyens stammemæssige, religiøse og regionale skillelinjer, og der er ikke udsigt til, at den demokratiske overgangsproces kommer i gang igen.

TERRORISME

Terrortruslen fra udlandet mod Danmark, Vesten og vestlige mål i lokale konfliktområder er alvorlig. Militante islamister i Mellemøsten, Afghanistan og dele af Afrika har fået bedre operationsvilkår. Den internationale koalitions bombardementer i Syrien og Irak har på kort sigt øget intentionen om at angribe Vesten. Kontakten mellem vesterlændinge og grupper med erfaring angrebsplanlæggere i Syrien, der indtil for nylig har været næsten uhindret, er til gengæld blevet besværliggjort af koalitions bombardementer. Der vil dog fortsat være vesterlændinge, som rejser til Irak og Syrien for at kæmpe, og hovedparten vil vende hjem og øge antallet af personer i Vesten med erfaring fra krigsområder. Antallet af hjemvendte vil derfor sandsynligvis stige de næste to til tre år. Dermed får globalt orienterede militante islamister mere direkte adgang til Vesten og Danmark. Udfaldet af de interne kampe i Syrien og Irak og koalitions kampagne vil på mellemlangt sigt have stor betydning for antallet af hjemvendte og terrortruslens karakter i Vesten.

Den alvorligste terrortrussel mod Vesten vil fortsat komme fra Levanten (se kortet). Det skyldes, at konflikterne i Syrien og Irak har bragt angrebsplanlæggere og bombespecialister med mange års erfaring fra andre kampområder, bl.a. Afghanistan, sammen med et stort antal tilrejsende ekstremister fra Vesten. Selv om den internationale koalitions bombardementer i Irak og Syrien vil gøre det sværere for vesterlændinge at tilslutte sig terrororganisationerne Nusra-fronten og ISIL (også benævnt IS eller Islamisk Stat), vil der fortsat være vesterlændinge, som rejser til Irak og Syrien for at kæmpe.

Hjemvendte ekstremister er en trussel

Før konflikten i Syrien var det vanskeligt for al-Qaida og andre militante islamistiske grupper at komme i kontakt med personer, der har ubesværet adgang til Vesten. Tilsvarende var det vanskeligt for potentielle vestlige rekrutter at komme i kontakt med al-Qaida. Den barriere blev langt mindre i forbindelse med konflikten i Syrien. Flere tusinde vesterlændinge er siden 2012 rejst til Syrien og Irak for at kæmpe sammen med militante islamistiske grupper. Efter bombardementerne i Syrien bliver denne trafik vanskeligere.

I Syrien og Irak er det primært ISIL, der har modtaget tilrejsende ekstremister fra Skandinavien. De udrejste ekstremister med tilknytning til ISIL udgør en potentiel terrortrussel efter deres hjemkomst fra Syrien og Irak, idet de i vidt omfang har været i træningslejre og deltaget i kamphandlinger. I nogle tilfælde har det givet dem en ideologisk skoling, færdigheder og en parathed til vold, der sætter dem i stand til at gennemføre mindre angreb i Vesten, herunder også kidnapninger og halshugninger, som ISIL har gjort brug af i Irak og Syrien.

Den næststørste modtager af skandinaviske ekstremister har været al-Qaida-gruppen Nusra-fronten. Nusra-fronten har desuden optaget erfarne angrebsplanlæggere med tilknytning til al-Qaidas øverste ledelse, benævnt Khorasan-gruppen, og de udgør en trussel med hensyn til at udføre

større angreb i Vesten med udgangspunkt i Syrien.

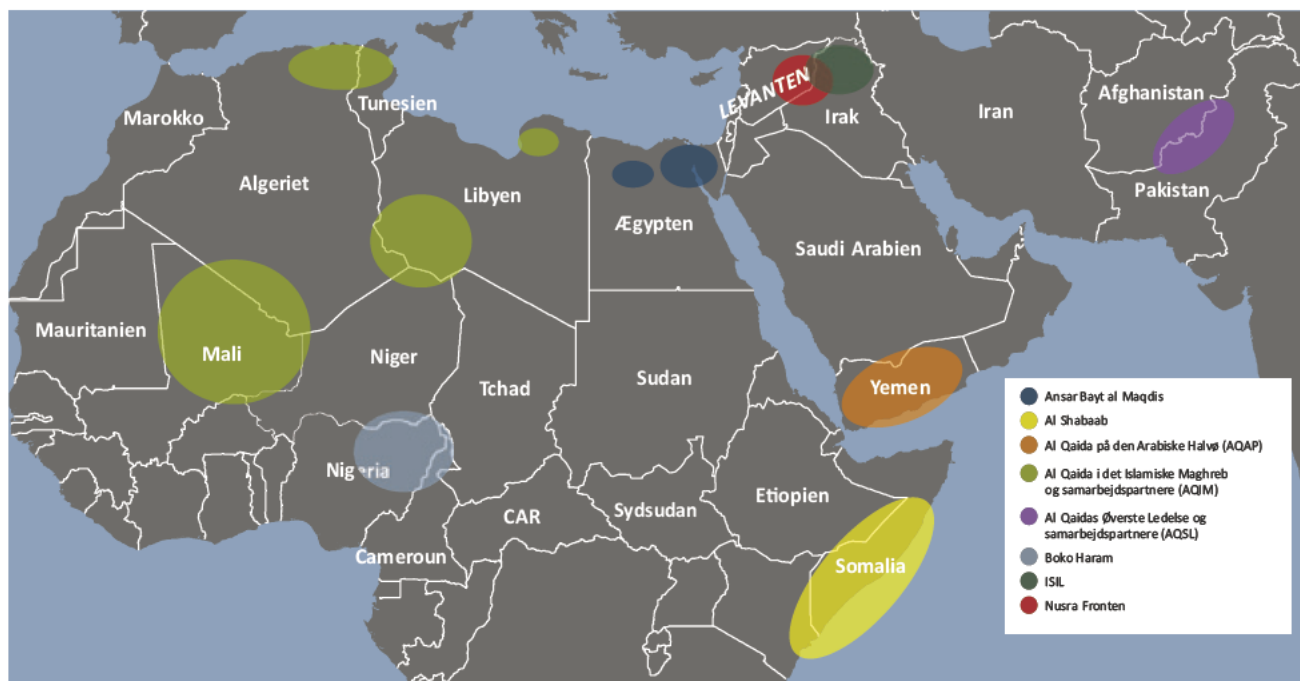
Hjemvendte udenlandske ekstremister med arabisk og afrikansk baggrund truer også sikkerheden i deres hjemlande. Det gælder bl.a. Marokko, Tunesien og Kenya, hvor store grupper af unge mænd vender tilbage fra kamphandlinger i Syrien, Irak og Somalia.

ISIL og al-Qaida

ISIL blev i 2003 kendt under betegnelsen al-Qaida i Irak og blev hurtigt en officiel al-Qaida-undergruppe, der havde kontakt med al-Qaidas topledelse. I 2011 ekspanderede gruppen også ind i Syrien gennem den syriske al-Qaida-gruppe Nusra-fronten, som den medvirkede til at etablere. Uenigheder med Nusra-fronten resulterede i, at gruppen i 2013 brød med Nusra-fronten og herefter kaldte sig Den Islamiske Stat i Irak og Levanten (ISIL). Vedvarende uenigheder med al-Qaidas topledelse betød, at gruppen i 2014 brød med al-Qaida og kort tid efter udråbte sit islamiske kalifat og skiftede navn til Islamisk Stat. Gennem sit selverklærede globale kalifat og sine erobringer i Irak og Syrien positionerede gruppen sig i 2014 som verdens mest omtalte terrororganisation, der på trods af store ideologiske ligheder med al-Qaida nu også var i konkurrence med al-Qaida om rekrutter, penge og prestige.

Militant islamisme spredes via lokale konflikter

Militant islamisme spredes, når ISIL og al-Qaida og dens officielle undergrupper i regionerne samarbejder med lokale grupper om oprørskamp og udråbelsen af islamiske stater. En række politiske konflikter i regionerne giver militante islamister gunstige vilkår. Store dele af Nordafrika er fortsat ustabile, og samtidig har konflikterne i Syrien og Irak givet militante islamister et fristed. I Afghanistan og Pakistan giver en mindsket international tilstedeværelse

Kortet viser de vigtigste militante islamistiske grupper i Afrika, Mellemøsten og Sydasien

forny et manøvrerum for militante islamister, hvilket ser ud til at fortsætte efter 2014.

I Syrien og Irak udgør især Nusra-fronten og ISIL en trussel mod mål i Vesten. Nusra-fronten og ISIL's ekstremistiske ideologi og deres omfattende kapacitet til at gennemføre terrorangreb betyder, at de udgør en trussel for sikkerheden i såvel Mellemøsten som Vesten. Begge grupper har tætte bånd til militante islamister i hele Mellemøsten, der sætter dem i stand til at planlægge og gennemføre store og komplekse terrorangreb på tværs af regionen. Både Nusra-fronten og ISIL har allerede udført flere angreb mod mål i Libanon, der relaterer sig til deres kamp i Syrien.

I Syrien bomber den internationale koalitions angrebsplanlæggere med forbindelse til Nusra-fronten og al-Qaida, der har forberedt terrorangreb i Vesten. Det er sandsynligt, at angrebsplanlæggerne vil forsøge at fremskynde planer om mindre angreb som svar på bombardementerne. Samtidig er det dog blevet vanskeligere for angrebsplanlæggerne at fortsætte deres langsigtede forberedelser af større angreb i Vesten. Hvorvidt den internationale koalitions rammer de centrale personer i dette netværk vil være afgørende for risikoen for større angreb i Vesten.

På trods af den internationale koalitions bombardementer

vil grupperne på kort sigt sandsynligvis fortsat primært fokusere på kampen mod regionale modstandere. Efter bombningerne har ISIL og Nusra-fronten ved flere lejligheder dog offentligt udtrykt intention om at gennemføre terrorhandlinger rettet mod vestlige mål, ligesom ISIL har halshugget kidnappede vesterlændinge. Der er således en øget interesse hos grupperne og deres sympatisører for at udføre angreb mod vestlige mål i nærområdet eller i Vesten. På grund af deres store netværk i Vesten, og for Nusra-frontens vedkommende på grund af de tilknyttede angrebsplanlæggere, er der sandsynligvis en skærpet trussel i forhold til terrorangreb i Vesten.

I Yemen har al-Qaida på Den Arabiske Halvø et stærkt fundament, og den svage centralregering vil have svært ved at sætte en stopper for organisationens virke. Al-Qaida på Den Arabiske Halvø ses af mange globale militante islamister som bannerfører i al-Qaidas globale kamp, men udgør primært en terrortrussel i regionen. Gruppen opfordrer dog også i sin engelsksprogede propaganda sympatisører i Vesten til at udføre individuelle angreb, og det er meget sandsynligt, at gruppen løbende planlægger angreb på mål i Vesten.

I Nordafrika udbygger militante islamister deres tilstedeværelse i særligt Libyen og Ægypten. Al-Qaida i det islami-

ske Maghreb og andre lokale grupper bruger Libyen og i mindre grad andre lande i regionen til træning, formidling af våben og personel samt til at opbygge alliancer og yde økonomisk og anden støtte på tværs af de nordafrikanske lande. Situationen i Libyen påvirker således terrortrusselniveauet i hele Nord- og Vestafrika, herunder også i Ægypten, hvor den militante islamistiske gruppe Ansar Bayt al-Maqdis øger sin operative kapacitet og rækkevidde, trods myndighedernes forsøg på at nedkæmpe gruppen.

De militante islamistiske grupper i Nordafrika vil først og fremmest bekæmpe de lokale regeringer, men det er sandsynligt, at flere grupper også planlægger angreb på vestlige interesser i regionen. I Nigeria har Boko Haram i 2014 optrappet sine angreb i den nordlige og nordøstlige del af landet mod en bred vifte af nationale nigerianske mål for at destabilisere landet frem mod præsidentvalget i 2015. Det er mindre sandsynligt, at militante islamistiske grupper i Nord- og Vestafrika vil foretage angreb på mål uden for regionen.

I Østafrika har al-Shabaab fortsat kapacitet til at angribe mål i hele regionen. Gruppen har en primært national og regional dagsorden, på trods af udenlandske islamisters forsøg på at drive al-Shabaab i en mere global retning. Angreb på vestlige mål i regionen vil derfor sandsynligvis primært blive udført for at skade de lokale afrikanske regeringer.

I Pakistan og Afghanistan samarbejder al-Qaida med lokale militante grupper som Haqqani-netværket, krigsherren Gul Bahadur i Nordwaziristan og Mullah Nazir Group i Sydwa-ziristan og modtager penge fra udenlandske donorer. Al-Qaida er også til stede i pakistanske storbyer som Peshawar og Karachi, hvorfra de sender krigere til Afghanistan og producerer propagandamateriale. Al-Qaida i Pakistan og Afghanistan er således tæt forbundet med lokale aktører og udfører ikke selvstændige operationer. Det er sandsynligt, at al-Qaidas ledelse vil forblive i Pakistan og herfra udnytte de forbedrede operationsvilkår i Afghanistan, der sandsynligvis vil opstå som konsekvens af mindsket international tilstedeværelse i Afghanistan.

Terrortruslen mere uforudsigelig

Militante islamistiske grupper i Mellemøsten, Sydasien og dele af Afrika er blevet styrket i 2014. Terrortruslen er lokalt, regionalt og i et vist omfang også internationalt blevet mere uforudsigelig. Det skyldes blandt andet, at globale militante islamister i stigende grad handler på egen hånd uden om al-Qaidas øverste ledelse, der er svækket af kampen mod terror.

Terrortruslen mere uforudsigelig

Som en konsekvens af svækkelsen af al-Qaidas øverste ledelse og fremvæksten af mange nye lokale konfliktområder er der i stigende grad opstået betydningsfulde militante islamistiske grupper i Syrien, Irak, Mali, Libyen, Afghanistan, Pakistan og Ægypten, som ikke er officielle al-Qaida-undergrupper. ISIL i Syrien og Irak og Boko Haram i Nigeria er eksempler på dette.

Al-Qaidas øverste ledelse er dermed ikke længere drivkraft i planlægningen, finansieringen og udførelsen af terrorangreb mod Vesten og vestlige interesser. Ledelsen er central for formuleringen af global militant islamistisk ideologi, men angrebsplanlægning og øvrige beslutninger foretages oftest lokalt. Det er derfor blevet sværere at forudsige og imødegå angreb.

ARKTIS

I Arktis vil kampen om retten til havbunden blive intensiveret i de kommende år. Rusland følger fortsat FN-sporet og samarbejder om Arktis, men samarbejdskursen vil komme under pres internt i den russiske ledelse, hvis Rusland ikke når sine centrale mål ad denne vej. Rusland optræder med en større villighed til at forfølge sine strategiske interesser mere offensivt, også hvis det skader relationerne til Vesten. Det vil også kunne gælde i Arktis. Det er dog sandsynligt, at den langsigtede udvikling i Arktis vil være mere præget af samarbejde og konkurrence end af konflikt og konfrontationer. Kinas primære interesser i Arktis er de kortere sejlruiter og adgang til naturressourcer, men kinesiske investeringer i Arktis, herunder i Grønland, vil føre til, at Kina også vil få politiske og strategiske interesser i det arktiske område.

De fem arktiske kyststater, Kongeriget Danmark, Norge, Rusland, Canada og USA, erklærede i Ilulissat i 2008, at de vil forfølge deres interesser i Arktis i overensstemmelse med international lovgivning og normer. Både samarbejde og konkurrence har da også været den dominerende tendens, siden erklæringen blev underskrevet.

En række forhold taler for, at kyststaterne i det arktiske område fortsat vil samarbejde og på fredelig vis løse eventuelle tvister mellem sig, særligt om adgangen til det arktiske område. De foreløbige geologiske undersøgelser tyder på, at potentialet for råstofudvinding er beskedent uden for kyststaternes nuværende økonomiske zoner. Dernæst vil de

forventede overlap mellem kyststaternes krav sandsynligvis være begrænsede og i hovedsagen af symbolsk betydning, særligt omkring Nordpolen. Der er derfor ikke vægtige økonomiske grunde for kyststaterne til at strides om retten til havbunden.

Alligevel peger en række forhold i retning af, at konkurrencen om retten til havbunden og kontrollen med adgangen til regionen kan blive skærpet i de kommende år. Det skyldes især, at Rusland bevæger sig i en retning, hvor landet vil varetage sine nationale interesser i det arktiske område mere målrettet og også på bekostning af internationalt samarbejde.

RUSLAND I ARKTIS

Rusland optræder i sin udenrigspolitik med en stadig større villighed til at forfølge sine strategiske interesser mere offensivt, også hvis det skader Ruslands økonomi og relationer til EU og USA.

Det er senest og tydeligst demonstreret med Ruslands annektering af Krim og destabiliseringen af Ukraine. Den russiske optræden i Ukraine og det øvrige tidligere sovjetiske område betyder ikke nødvendigvis en tilsvarende aggressiv adfærd andre steder i verden, men det er sandsynligt, at den større russiske villighed til at gå enegang for at nå sine strategiske målsætninger på bekostning af internationale relationer også vil kunne gælde Arktis. Herunder i form af en øget tilstedeværelse.

Rusland er ved at udbygge sin tilstedeværelse i de russiske egne af Arktis. Dette gælder opstilling af en mere formel arktisk kommandostruktur, meget sandsynligt én ny arktisk brigade i Murmansk-området, og udbygning af både den paramilitære og den civile infrastruktur langs hele Nordøstpassagen. Det drejer sig primært om grænsetjenesten og redningsberedskabet, der begge får nye stationer, og om renovering af en række flyvepladser, både på fastlandet og

på øer i Polarhavet. Udviklingen er et udtryk for et stigende russisk fokus på det arktiske område.

Gennem de seneste par år har hardlinere i den russiske ledelse øget deres indflydelse på landets udenrigs- og sikkerhedspolitik. Det gælder også formuleringen af Ruslands Arktis-politik. Det lægger pres på de mere moderate kræfter i den russiske ledelse, der er fortalere for det nuværende samarbejde om Arktis.

Det er sandsynligt, at antivestlige holdninger i de kommende år vil blive endnu mere markante i den russiske politiske ledelse. Den tendens vil også i perioder kunne slå igennem i de arktiske spørgsmål, herunder retten til havbunden og kontrollen med Nordøstpassagen.

Der vil også i de kommende år være en risiko for, at konflikter mellem Rusland og Vesten om andre spørgsmål kan tilskynde Rusland til at hævde sin rolle som stormagt gennem en øget militær aktivitet og tilstedeværelse i Arktis, hvor Rusland fortsat er den stærkeste militære magt. Under Ukraine-krisen har Ruslands ledelse dog understreget Ruslands ønske om samarbejde i Arktis.

Krav drejer sig mere om identitet end økonomi

Rusland har en grundlæggende interesse i ro og stabilitet i Arktis. Dels vil Rusland udvikle Nordøstpasset til en vigtig strategisk søvej med kommerciel succes. Dels skal Rusland tiltrække investeringer til at udvikle energiproduktionen i landets vidtstrakte arktiske egne. Det er imidlertid ikke givet, at Ruslands politik i Arktis vil være så kompromissøgende, som landets økonomiske interesser tilsiger.

Ruslands økonomiske fokus på Arktis drejer sig overvejende om at udnytte ressourcerne i landets nuværende arktiske egne. Det gælder ikke i samme udstrækning Ruslands nye krav på havbunden. Selv om Rusland på linje med andre kyststater med stor sandsynlighed håber på en langsigtet økonomisk gevinst ved at få en større kontrol med de nordligste, delvis omstridte områder, er denne del af Ruslands arktiske politik i højere grad styret af politiske og identitetsmæssige hensyn. Rusland ser sig selv som den førende polarmagt, især på grund af sin geografi. Denne selvforståelse gælder ikke kun Ruslands ledelse, men er også udbredt i den russiske befolkning.

Uanset at det ikke vil tjene Ruslands økonomiske interesser at sætte samarbejdet i Arktis over styr, er det sandsynligt, at Rusland vil være villigt til at forfølge sine nationale mål i Arktis på bekostning af internationalt samarbejde i regionen, hvis landets ledelse ikke ser sine politisk-strategiske mål i Arktis opfyldt gennem den nuværende kurs.

KINA I ARKTIS

Kina har i de seneste år øget sin opmærksomhed på Arktis, herunder Grønland, betydeligt. Kina er især interesseret i de nye muligheder, der vil åbne sig, når det bliver rentabelt at besejle de arktiske sejlrunder. Det gælder særligt Nordøstpasset nord om Rusland.

Kinas geografiske placering betyder, at ruten til bl.a. Nord-europa via Nordøstpasset er kortere og dermed billigere, afhængigt af meromkostningerne ved f.eks. tvungen betaling af russisk isbryderstøtte til kommercielle skibe.

Det spiller også en rolle, at arktiske sejlrunder vil kunne give flere og sikrere transportrunder for Kinas import af naturressourcer, således at sårbarheden ved pludselige lukninger af transportveje mindskes.

Kampen om havbunden skærpes

I spørgsmålet om retten til havbunden vil de arktiske kyststater, herunder Danmark, bevæge sig ind i en mere intens fase, efterhånden som landene indgiver deres krav til FN's Sokkelkommission og får kommissionens anbefalinger.

FN's Sokkelkommission forventes at være færdig med at behandle Ruslands arktiske krav i 2016 eller 2017, og Ruslands ledelse har en klar forventning om, at FN's Sokkelkommission vil støtte de russiske krav.

Hvis anbefalingerne ikke falder ud til Ruslands fordel, er det sandsynligt, at det vil forstærke presset fra dele af præsident Putins inderkreds mod den nuværende, samarbejdsorienterede Arktis-politik. Det vil yderligere kunne tilskynde Rusland til at forfølge nationale mål. Det vil f.eks. kunne give sig udslag i russisk kritik af Sokkelkommissionen og forsøg på at undgå at følge anbefalingerne.

Selv hvis anbefalingerne i alt væsentligt falder ud til Ruslands fordel, er der en risiko for, at Rusland vælger at opfatte kommissionens anbefalinger som en reel afgørelse til Ruslands fordel og derfor med større selvsikkerhed lægger dette til grund for sin arktiske politik.

Det kan blive en udfordring for Danmark, fordi Danmarks krav først vil blive behandlet i midten af 2020'erne og med stor sandsynlighed i et vist omfang vil lappe over de russiske. Det betyder en periode på 8-10 år, hvor situationen vil være uafklaret.

Kinas interesse i Arktis drejer sig også om adgang til naturressourcer fra det arktiske område. Kina har et stort behov for energi og mineraler til sin store og stigende industriproduktion og forsøger at investere i udvinding af naturressourcer i store dele af verden. Det skal styrke Kinas forsyningssikkerhed med hensyn til strategisk vigtige naturressourcer.

Kina er samtidig interesseret i at opnå indflydelse på udviklingen i det arktiske område, så den ikke varetages alene af de arktiske kyststater. På linje med en række andre lande opnåede Kina i maj 2013 status som permanent observatør i Arktisk Råd, og Kina vil langsomt forsøge at udvide sin indflydelse i Arktis.

Kina er interesseret i naturressourcer i Grønland

Arktis og Grønland er ikke blandt den kinesiske ledelses højest prioriterede udenrigspolitiske områder. Kinas interesser i Grønland er primært en indirekte følge af Kinas statslige plan for at skabe sig adgang til naturressourcer, der skal sikre landets økonomiske vækst og dermed Kommunistpartiets greb om magten.

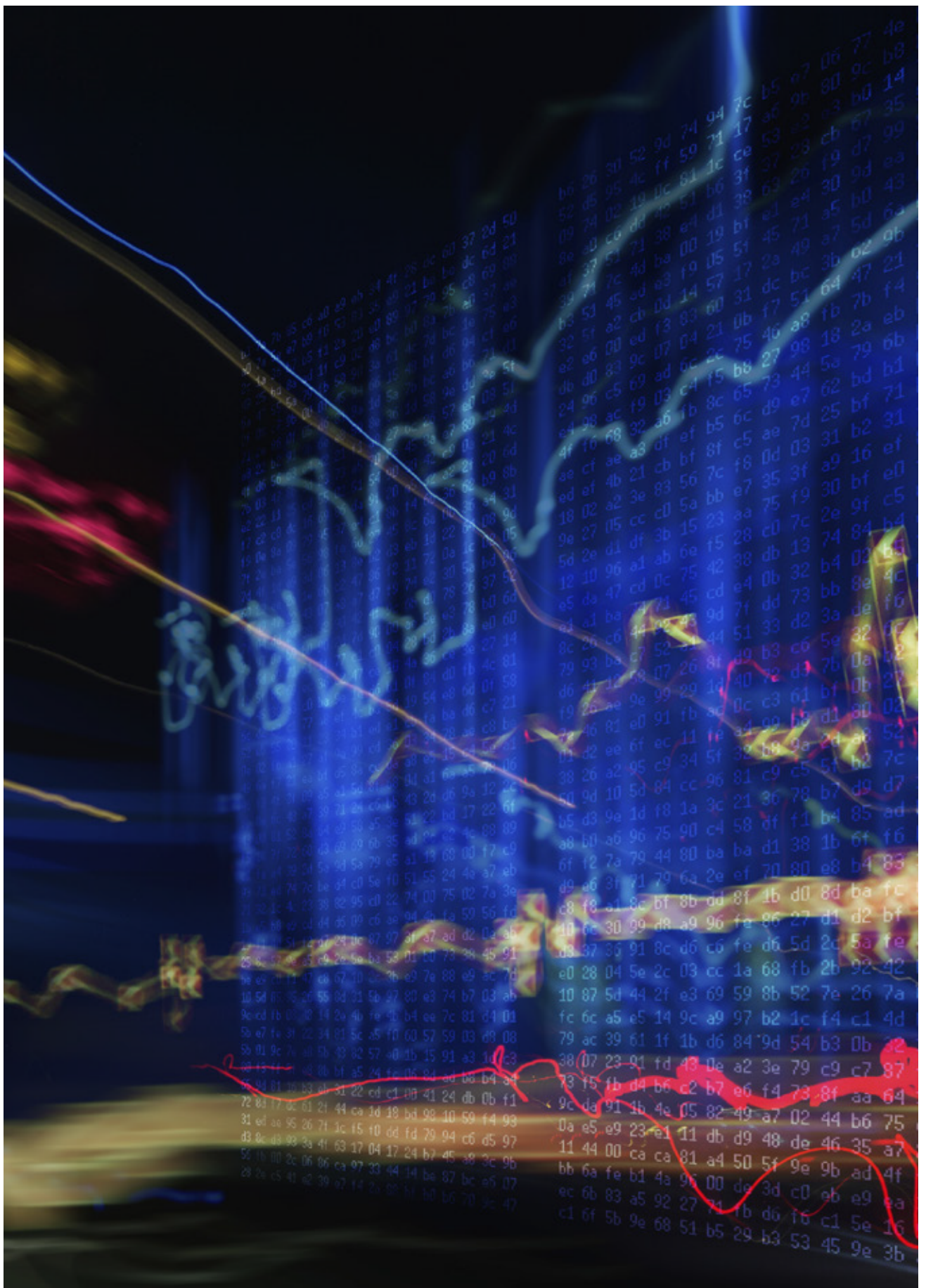
Parallelt med den statslige plan for naturressourcer og vækst har en række kinesiske firmaer og investeringsbanker vist interesse for at engagere sig økonomisk i Grønland, især inden for råstoffer som jern, kobber, uran og de såkaldte sjældne jordarter. Nogle af de sjældne jordarter indgår som væsentlige komponenter i udvikling og produktion af højteknologiske produkter inden for bl.a. forsvarsindustrien, miljøteknologi og civil it-teknologi, f.eks. mobiltelefoner. Kinas ministerium for jord og ressourcer anser alle disse råstoffer for strategisk vigtige, men det betyder ikke, at mulige kinesiske investeringer i Grønland direkte er en del af en central, statsligt styret plan, der specifikt retter sig mod kinesisk engagement i Grønland.

Investeringer kan føre til politisk pression

Kinas kommercielle og strategiske interesser er traditio-

nelt tæt sammenvævede på grund af Kommunistpartiets dominerende rolle i samfundet og økonomien. Det er derfor sandsynligt, at Kina også vil få flere politiske og strategiske interesser i det arktiske område, i takt med at landets økonomiske engagement i Arktis vokser. Der er dermed risiko for, at en kommerciel transaktion med et kinesisk firma eller en kinesisk statsejet virksomhed kan blive til en politisk sag, hvor den kinesiske regering bliver involveret og handler ud fra overvejende politiske hensyn.

Kina har i de seneste år i flere tilfælde udnyttet sin økonomiske magt eller markedsdominans til direkte politisk pression over for andre lande i forbindelse med sager, som Kina anser for at være af afgørende national interesse. Det drejer sig f.eks. om sager om territorialkonflikter, Tibets status og retstilstanden for forkæmpere for menneskerettigheder i Kina. Det har bl.a. Japan, Filippinerne, Norge, Frankrig og Storbritannien mærket. I Japans tilfælde forsinkede Kina i 2010 udførsel af sjældne jordarter i forbindelse med en diplomatisk strid. Derved brugte Kina sin markedsdominans inden for sjældne jordarter som politisk pressionsmiddel over for Japan. Det er muligt, at lignende tilfælde også kan forekomme i arktiske sammenhænge.

CYBERTRUSLEN OG SPIONAGE VIA INTERNETTET

Danske myndigheder og virksomheder er fortsat truet af en omfattende og voksende spionage via internettet. Truslen kommer fra statsstøttede aktører, der udfører spionage. Cyberkriminelle og politisk motiverede såkaldte hacktivistere udgør en mindre trussel mod danske interesser. Den teknologiske udvikling gør, at truslen er i konstant forandring. Det stiller store krav til sikkerhedsforanstaltninger og beredskab.

Spionage mod statslige institutioner og danske virksomheder via internettet udgør fortsat den alvorligste cybertrussel mod Danmark. Truslen er særlig alvorlig fra statslige eller statsstøttede angreb i form af såkaldte Advanced Persistent Threats (APT).

APT-grupperne er meget aktive og bruger en bred vifte af angrebsmetoder til at kompromittere deres mål. Kompromitteringerne af statslige mål bruges til at fremskaffe oplysninger, som eksempelvis kan bruges udenrigspolitisk i forhandlingsøjemed. Grupperne udnytter også internettet til at spionere og stjæle dansk intellektuel ejendom og forretningshemmeligheder såsom forretningsplaner, forskningsresultater og teknisk specialviden.

Truslen kommer i særdeleshed fra stater, der bruger informationerne til at understøtte deres egen økonomiske, militære og samfundsmæssige udvikling.

Statsstøttet cyberspionage

I 2013-14 er der konstateret flere alvorlige hændelser i Danmark forårsaget af APT-grupper. Hændelserne har involveret både offentlige myndigheder og private virksomheder af betydelig størrelse og betydning for Danmark.

På globalt plan henter APT-grupperne ofte data fra it-systemer i virksomheder, der udvikler forskellige former for avanceret elektronik, telekommunikation og it-sikkerhed, samt virksomheder i medicinal-, forsvars- og flyindustrien. Samtidig forsøger visse APT-grupper at få adgang til netværk tilhørende både statslige og ikke-statslige organisationer.

Cyberspionage er dermed en metode, der bruges på lige fod med andre former for spionage. Det er billigt og effektivt at spionere via internettet, og oplysningerne kan indhentes over store afstande og via tredjelande. Det gør det vanskeligt at afgøre, hvem der reelt står bag spionagen.

Det er meget sandsynligt, at spionage via internettet vil vokse.

APT - Den største trussel i cyberspace

Advanced Persistent Threat er en særligt avanceret, målrettet og vedholdende form for hackerangreb. Et APT-angreb kræver en organisation med tilstrækkelig økonomi og konkret teknisk viden om det mål, som organisationen ønsker at kompromittere. APT-grupperne bruger altså omfattende planlægning og mange ressourcer på at skaffe sig adgang til et givet netværk.

Formålet med APT-angreb er spionage, herunder industrispionage. Grupperne opererer ud fra forskellige målsætninger. Det kan være at indhente oplysninger af politisk og strategisk interesse, men også informationer om danske og udenlandske virksomheders udvikling og forskning.

Angriberne er vedholdende og vil ofte arbejde med et spionagemål i årevis. De kan søge at skaffe sig adgang på en række forskellige måder, og er de først inde, kan de operere skjult gennem lang tid. Hvis ofret finder og stopper en kompromittering, vil angriberne arbejde aktivt for at kompromittere netværket igen.

Angreb på samfundsvigtig infrastruktur

Der er ikke i Danmark set cyberangreb, som i større omfang har gjort skade på eller hindret anvendelsen af IKT-infrastrukturen (informations- og kommunikationsteknologi, IKT) eller den tilknyttede fysiske infrastruktur, herunder energi- og vandforsyning samt kontrolsystemer i industrien. Det er usandsynligt, at Danmarks it- og teleinfrastruktur på kort til mellemlangt sigt vil blive udsat for et målrettet ødelæggende cyberangreb.

Hackerværktøjer er frit tilgængelige på internettet

Enkeltpersoner og mindre grupper af såkaldte hacktivistere vil fortsat udgøre en trussel mod Danmark, danske borgere og danske interesser. Motiverne er ofte enten økonomiske eller politiske. Den nemme adgang til værktøjer på inter-

nettet til eksempelvis at udføre overbelastningsangreb (Distributed Denial of Service, DDoS) betyder, at hackerne ikke behøver at have stærke tekniske forudsætninger for at forstyrre danske hjemmesider og servere. Det er endvidere fortsat muligt for særligt teknisk dygtige enkeltpersoner at skaffe sig adgang til selv store offentlige og private organisationer, hvis der her ikke er fokus på sikkerheden.

Truslen fra enkeltpersoner og kriminelle grupper er rettet mod danske borgere og virksomheder. Borgere risikerer, at deres personlige oplysninger bliver stjålet og misbrugt, og virksomheder kan rammes, ikke mindst økonomisk, af kriminalitet udøvet med udgangspunkt i stjalne oplysninger.

Truslen fra hacktivist er primært rettet mod offentlige og private organisationer, hvor hacktivistene søger at skabe offentlig opmærksomhed om et givet emne. Det kan eksempelvis foregå ved, at hjemmesiders udseende bliver ændret eller ved at forhindre brugen af dem ved hjælp af overbelastningsangreb.

Både kriminalitet og politisk aktivisme vil fortsat være en del af normalbilledet på internettet.

Truslen fra cyberangreb begået af terrorister er lav

Militante islamister anser traditionelle terrorangreb som deres foretrukne metode. Det er sandsynligt, at enkelte militante islamister er i stand til at udføre simple cyberangreb, herunder overbelastningsangreb. Det er sandsynligt, at terrorister vil blive bedre til at bruge internettet som angrebsplatform. Det primære fokus vil dog fortsat ligge på brugen af sociale medier til propagandaformål på kort til mellemlangt sigt.

Øger risikoen for at blive hacket

Den teknologiske udvikling gør, at risikobilledet fortsat ændrer sig. Dette skyldes, at antallet af maskiner og mængden af udstyr, der er koblet til internettet, stadig stiger kraftigt år for år. Udviklingen af internetforbundne enheder såsom telefoner, fjernsyn og systemer, der styrer adgang til bygninger, lys, varme osv., gør det sandsynligt, at mellem 25 og 50 milliarder enheder globalt vil være forbundet til internettet i 2020.

Mobile enheder er indgang for hackere

Ansatte i offentlige myndigheder, private virksomheder og øvrige organisationer er i stigende omfang afhængige af adgang til informationer på interne netværk fra mobile enhe-

der. Mobiltelefoner er eksempelvis blevet en særdeles vigtig indgang for angreb for både kriminelle og statsstøttede hackere. Det kommer bl.a. til udtryk i en markant stigning i mængden af malware, der specifikt er målrettet de operativsystemer, der bruges i smartphones og tablets.

Ondsindede aktører, der har kapacitet til at kompromittere mobile enheder, er i stand til at spore mobile enheders position eller aktivere funktioner i enheden, f.eks. mikrofonen og kameraet, uden at brugeren er klar over det.

Selv om kendte sårbarheder bliver fjernet fra mobile enheder, er det sandsynligt, at der opstår nye sårbarheder, hver gang en ny funktionalitet bliver tilføjet.

Data på de internetforbundne enheder afslører meget om brugeren og dennes vaner. Sådanne enheder kan give adgang til bolig eller arbejde, indeholde oplysninger om brugers sundhedstilstand og give adgang til oplysninger om økonomi og andre private eller fortrolige forhold. De meget store mængder af personlig information kan give en stor indsigt i et menneskes liv og kan udnyttes af ondsindede aktører.

Insidertruslen

Det er ikke kun teknologien i sig selv, der skaber udfordringer. I takt med at internetforbundne enheder bliver billigere, vil flere bruge dem, og de vil finde anvendelse flere steder. Dette er en risiko og er tæt forbundet med insidertruslen. Denne trussel kommer fra ansatte, der bevidst eller ubevidst bryder sikkerheden på deres arbejdsplads. Her er særligt den ubevidste trussel en udfordring.

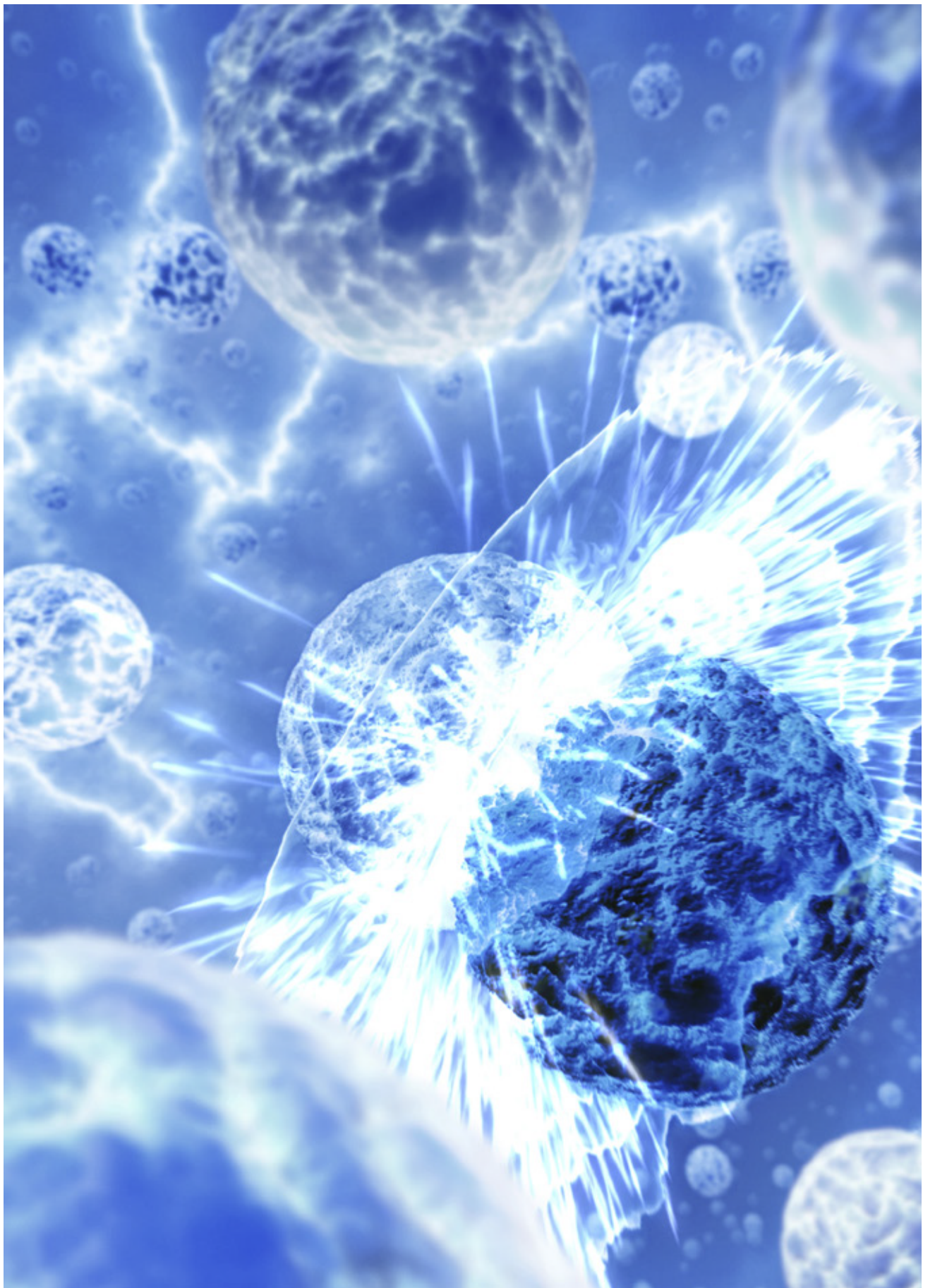
Hvis de ansatte ikke efterlever virksomhedens krav om sikkerhed med hensyn til at bruge det medbragte it-udstyr, stiger risikoen for, at uvedkommende kan få adgang til virksomhedens interne netværk og dermed dens informationer. Samtidig bliver ondsindede aktører stadig dygtigere til f.eks. at foregive at være lovlige modtager af sensitiv information. Denne information kan betyde, at de kan få adgang til informationer i beskyttede netværk, fortrolige samtaler samt video og fotos af arbejdspladsen, kolleger og samarbejdspartnere.

Supply chain threat

Der er fortsat opmærksomhed på den såkaldte supply chain threat, hvor der allerede i produktionen af hard- og software indbygges malware eller teknisk styrbare komponenter, som en ondsindet aktør kan aktivere over internettet.

Det kan indebære, at den ondsindede aktør kan aflytte, stoppe eller kontrollere en proces via internettet. Supply chain threats kan forekomme i alle led i produktionskæden. Meget hard- og software er efterhånden blevet så kom-

plekst, at selv store internationale virksomheder og statslige organisationer har svært ved at beskytte sig mod supply chain threats.

SPREDNING AF MASSEØDELÆGGELSESVÅBEN

Truslen fra spredning af masseødelæggelsesvåben er voksende. Der er lande, som opretholder eller styrker deres evne til at udvikle masseødelæggelsesvåben og fremføringsmidler. Det er dog et væsentligt fremskridt, at Syrien har udleveret de kemiske våben, som landet har deklareret. Desuden forhandles der med Iran om landets nukleare program.

Kemiske og biologiske våben er stadig en trussel, men især evnen til at fremstille kernevåben giver anledning til fortsat international bekymring. I strid med internationale aftaler er flere lande i gang med at udvikle masseødelæggelsesvåben og ballistiske missiler, der kan fremføre disse våben.

Truslen fra Syriens kemiske våben mindsket

Truslen fra Syriens kemiske våbenprogram er blevet markant mindre i løbet af det seneste år, efter at Syrien har udleveret sine deklarerede kemiske kampstoffer og afviklet sine deklarerede produktionsanlæg. Det er dog meget sandsynligt, at Syrien har undladt at deklarerer mindre dele af sit kemiske våbenprogram, og det er derfor sandsynligt, at Syrien stadig er i stand til at anvende kemiske våben i mindre skala.

Opgaven med at udlevere Syriens lagre af kemiske kampstoffer blev afsluttet ved udgangen af juni 2014. I forhold til det deklarerede mangler Syrien nu kun at destruere et antal mindre anlæg relateret til det kemiske våbenprogram, før det har opfyldt sine forpligtelser over for Organisationen for Forbud mod Kemiske Våben.

Iran fastholder kapacitet trods forhandlinger

Siden efteråret 2013 har Iran deltaget i intensive forhandlinger om landets nukleare program med P5+1-landene (USA, Rusland, Kina, Storbritannien, Frankrig og Tyskland), i henhold til Joint Plan of Action-aftalen (JPA-aftalen). Som anført i afsnittet om Iran er det mindre sandsynligt, at Iran i det kommende år vil være parat til at give de indrømmelser, som er nødvendige for at indgå en endelig aftale.

JPA-aftalen sætter bl.a. rammer for Irans beholdning af beriget uran i gasform, mens det nukleare programs omfang i det væsentlige opretholdes. Beholdningerne af beriget uran i gasform og disse beholdningers berigningsprocent har betydning for, hvor lang tid Iran vil være om at udvikle et uranbaseret kernevåben. Til dette er uran beriget til 90 %, såkaldt våbenkvalitet, en forudsætning.

Det er sandsynligt, at Iran ønsker at opnå en kapacitet til hurtigt at kunne fremstille kernevåben, hvis landets ledelse

skulle beslutte at tage et sådan skridt. JPA-aftalen hæmmer ikke denne ambition. Selv om Iran overholder JPA-aftalens krav, ændrer det ikke væsentligt på den tid, det vil tage landet at udvikle et kernevåben, hvis den iranske ledelse træffer en sådan beslutning.

Med JPA-aftalen vil det dog blive muligt for det internationale samfund tidligere at erkende en eventuel iransk beslutning om at fremstille kernevåben. Det forlængede varsel skyldes, at Det Internationale Atomenergiagentur, IAEA, i henhold til JPA-aftalen har daglig adgang til Irans berigningsanlæg og hurtigere kan konstatere, om Iran begynder at berige uran til våbenkvalitet.

Iran har i løbet af de seneste ti år opbygget en betydelig ekspertise på det nukleare område. JPA-aftalen begrænser ikke denne ekspertise. Som underskriver af aftalen om ikke-spredning af kernevåben har Iran ret til at opbygge et civilt nukleart program. Men Iran har gentagne gange i løbet af de seneste 10-15 år hemmeligholdt aktiviteter, der kun er relevante for fremstilling af kernevåben.

Iran udvikler fortsat sine ballistiske missiler

Iran kan med sine ballistiske missiler ramme mål i det sydøstlige Europa. Irans ballistiske missilprogram er et af de højest udviklede i Mellemøsten, og landet har ifølge iranske medier afprøvet et nyt ballistisk missil så sent som i februar 2014.

Nordkorea arbejder fortsat på at udvikle kernevåben

Nordkorea er i stand til at detonere en kernesprængladning på meget kort sigt, hvis den nordkoreanske ledelse beslutter sig for det. I løbet af vinteren og foråret 2014 har der været betydelig aktivitet i det område, hvor Nordkorea har foretaget sine tre hidtidige afprøvninger af kernesprængladninger. Sideløbende med denne aktivitet har den nordkoreanske ledelse gentagne gange truet med at gennemføre endnu en prøvesprængning af en kernesprængladning.

Nordkorea arbejder også på at udvikle et egentligt kernevåben, der kan fremføres med et ballistisk missil, og forsøger at udvikle missiler med stadig længere rækkevidde. Nordkorea kan sandsynligvis på langt sigt udvikle operative bal-

Ballistiske missiler

Ballistiske missiler har en lang rækkevidde og stor hastighed i slutfasen. De er relativt upræcise og derfor bedst egnede til at fremføre masseødelæggelsesvåben. Samtidig er ballistiske missiler sværere at forsvare sig imod end f.eks. bombefly. Sandsynligheden for et succesfuldt angreb med et ballistisk missil er derfor større og udgør dermed en større trussel mod omverdenen.

listiske missiler, der kan ramme NATO's territorium. Siden efteråret 2013 er anlægget, hvor Nordkorea tester ballistiske missiler, blevet udbygget og klargjort, og der er blevet testet missilmotorer på anlægget. Det er derfor muligt, at Nordkorea vil teste et ballistisk missil eller opsende en rumraket på kort sigt. Fremskridt inden for rumraketter kan ofte overføres til ballistiske missiler, på grund af teknologiske ligheder.

Øget beholdning af plutonium og beriget uran

Genstarten af reaktoren i Yongbyon-anlægget i 2013 vil på kort sigt sætte Nordkorea i stand til at øge sin beholdning af plutonium, der kan benyttes i produktionen af kernevåben. Reaktoren blev lukket ned og forsejlet i 2007.

Bygningen, hvor Nordkoreas centrifuger til berigning af uran er placeret, er i løbet af 2013 udbygget til dobbelt størrelse. Hvis denne udbygning er udtryk for en tilsvarende udvidelse af det nordkoreanske centrifugeprogram, vil berigningskapaciteten overstige Nordkoreas behov for be-

riget uran til landets endnu ufærdige kraftreaktor. En mulig forklaring på udvidelsen er derfor, at Nordkorea ønsker at producere uran i våbenkvalitet til kernesprængladninger.

Nordkoreas evne til at berige uran med centrifuger øger risikoen for spredning af teknologi og systemer, der er afgørende for at kunne udvikle masseødelæggelsesvåben. Det er sandsynligt, at Nordkorea tidligere har eksporteret en plutoniumproducerende reaktor til Syrien. Reaktoren blev bombet i 2007. Viljen til en sådan systemeksport kombineret med den relative lethed, hvormed et centrifugeprogram til uranberigning kan skjules, er derfor et problem for det internationale samfunds bestræbelser på at begrænse spredning af masseødelæggelsesvåben.

Adgang til teknologi og viden bliver stadig lettere

Globaliseringen og udviklingen i international handel har besværliggjort kontrollen med produkter, der ud over at have civil anvendelse også kan bruges i masseødelæggelsesvåben og fremføringsmidler, de såkaldte dual use-produkter.

Iran, Syrien og Nordkorea køber fortsat produkter i udlandet, der er omfattet af sanktioner og eksportkontrol. Streng håndhævelse af eksportkontrol og sanktioner har gjort det vanskeligere for disse lande at købe dual use-produkter i Vesten. Indkøb foregår derfor i stigende omfang i Asien. Samtidig hermed betyder den generelle teknologiske udvikling samt viden og færdigheder hos forskere og studerende, at det for en række lande gradvis er blevet lettere selv at udvikle teknologi, der kan benyttes i masseødelæggelsesvåben.

PIRATERI

Truslen fra pirateri ved Østafrika er faldet til et meget lavt niveau og vil forblive lav på kort sigt, under forudsætning af at handelsskibene efterlever de anbefalede forholdsregler til at imødegå pirateri, og at den internationale koalitions pres mod pirateriet opretholdes. Pirater og al-Shabaab samarbejder ikke direkte. I Guineabugten er skibsfarten jævnligt udsat for angreb. Truslen vil fortsat være til stede på kort til mellemlangt sigt, selv om de berørte lande i Guineabugten har truffet foranstaltninger til at forbedre den maritime sikkerhed.

Østafrika: Lavt aktivitetsniveau, men fortsat en trussel

Truslen fra pirater ved Østafrika har været markant faldende de seneste år. Truslen fra pirateriet er dog ikke væk, selv om der ikke er kapret større handelsskibe siden maj 2012. De somaliske pirater har fortsat intention og kapacitet til at gennemføre angreb på den civile skibstrafik. De vil derfor stadig udgøre en trussel mod skibsfarten på kort til mellemlangt sigt, selv om det er muligt, at de på kort sigt vil søge efter egnede mål på land som følge af manglende lette mål i Det Indiske Ocean.

Den primære årsag til piraternes meget lave aktivitetsniveau er handelsskibenes efterlevelse af de anbefalede forholdsregler til at imødegå pirateri, herunder specielt brugen af bevæbnede sikkerhedsvagter, og den internationale koalitions operationer på havet mod pirateriet. I Puntland i det nordlige Somalia har de maritime politistyrkers landbaserede operationer mod pirateriet også besværliggjort piraternes operationer, både langs kysten og på land.

Piraternes muligheder for at kapre nye handelsskibe afhænger af deres evne til at ændre fremgangsmåde for at imødegå rederiernes forholdsregler og koalitions operationer

mod pirateriet. Trods forskellige forsøg har piraterne dog ikke vist, at de er i stand til at ændre fremgangsmåde. Det er derfor meget sandsynligt, at piraternes nuværende meget lave aktivitetsniveau på kort sigt vil forblive uændret. Det er dog en forudsætning, at presset på piraterne opretholdes.

Det er sandsynligt, at nogle pirater og medlemmer af al-Shabaab har et begrænset samarbejde i områder, hvor begge grupper er til stede. Pirater og al-Shabaab har derimod ikke et systematisk og organiseret samarbejde. Der er desuden et stort modsætningsforhold mellem gruppernes virksomhed, livsstil og bevæggrunde.

Al-Shabaab kontrollerer store landområder i det sydlige og centrale Somalia. Gruppens medlemmer er også til stede flere steder i den nordlige og centrale del af landet, f.eks. i Galmudug-regionen, hvor gruppen bl.a. kontrollerer den traditionelle pirathøjborg Harardheere. Se yderligere om al-Shabaab under Somalia i kapitlet Afrikanske Brændpunkter.

Vestafrika: Jævnligt angreb på skibsfarten

I Guineabugten vil truslen fra pirater fortsat være alvorlig

Kortet viser de områder ud for Øst- og Vestafrika, der er ramt af pirateri

på kort til mellemlangt sigt. Selv om kystlandene i området, herunder særligt Nigeria, har truffet foranstaltninger til at forbedre den maritime sikkerhed, er skibsfarten jævnligt udsat for angreb. Det skyldes bl.a., at det går langsomt med at skabe en effektiv maritim sikkerhed, idet regeringerne i området prioriterer løsningen af andre problemer højere. Det er i højere grad pres og engagement fra det internationale samfund, kommercielle virksomheder og internationale interesseorganisationer, der driver processen frem.

Selv om kystlandene i området, herunder særligt Nigeria, har truffet foranstaltninger til at forbedre den maritime sikkerhed, er skibsfarten jævnligt udsat for angreb. Det skyldes bl.a., at det går langsomt med at skabe en effektiv maritim sikkerhed, idet regeringerne i området prioriterer løsningen af andre problemer højere. Det er i højere grad pres og engagement fra det internationale samfund, kommercielle virksomheder og internationale interesseorganisationer, der driver processen frem.

Blandt landene i Guineabugten udtrykker Nigeria og Ghana størst vilje til at forbedre den maritime sikkerhed, men resultaterne er fortsat begrænsede eller har en lang tidshorisont. Nigeria har de bedste forudsætninger for at udøve maritim sikkerhed i regionen. Landet har da også i 2014 opbygget og styrket sin evne til at varetage den maritime sikkerhed. Derudover har Nigeria løbende offentliggjort samarbejde med andre lande og internationale partnere.

Tiltagene har endnu ikke medvirket til at mindske antallet af angreb mod skibsfarten, og det er mindre sandsynligt, at det vil ske på kort til mellemlangt sigt.

Sikkerheden i Nigeria er under stærkt pres fra terrorgruppen Boko Haram, særligt i den nordlige del af landet, hvor tre af delstaterne er i undtagelsestilstand. Indsatsen mod Boko Haram har lokal, regional og international fokus og tvinger regeringen og sikkerhedsstyrkerne til at prioritere indsatsen mod truslen i det nordlige Nigeria frem for truslen mod skibsfarten i Guineabugten. Nigerias militære budgetter er derfor under pres. Det vil yderligere vanskeliggøre en tilstrækkelig opprioritering af maritime kapaciteter.

Ghana har også øget sin indsats for at styrke den maritime sikkerhed i nærområdet og har intentioner om en yderligere kapacitetsopbygning. Da truslen ud for Ghana er begrænset i forhold til farvandet ved Nigeria, vil det dog have en begrænset effekt på det samlede trusselsbillede i Guineabugten.

Truslen skader økonomien i regionen, og landene mister indtjening, idet flere internationale virksomheder vurderer, at risikoen er for høj og sænker deres aktiviteter i regionen. Landene ved Guineabugten, særligt Nigeria, har derfor en interesse i at bekæmpe truslen mod skibsfarten eller som minimum vise vilje til at styrke den maritime sikkerhed. Indtil videre har det dog ikke ført til en effektiv indsats.

KINA

Kinas udenrigspolitik fokuserer på at styrke Kinas økonomiske og sikkerhedspolitiske indflydelse i Asien og Stillehavsområdet og på forholdet til USA. Moderniseringen af Folkets Befrielsehær skal fremme Kinas ambition om større strategisk indflydelse i Asien og Stillehavsområdet. På langt til meget langt sigt vil Kina øge sit globale engagement, men den kinesiske ledelses hovedprioritet vil fortsat være at håndtere Kinas interne problemer og styrke landets stabilitet.

Det er et centralt element i Kinas udenrigspolitik at styrke landets indflydelse i nabolandene i Asien og Stillehavsområdet gennem økonomisk integration med Kina. Det sker fortrinsvis med bilaterale investeringsaftaler om regional infrastruktur, der forhandles mellem store kinesiske investeringsbanker og Kinas mindre nabostater.

Den kinesiske ledelse har i 2013 og 2014 især støttet kinesiske investeringer i regional infrastruktur mellem Kina og lande i Central- og Sydøstasien. Det er ledelsens hensigt at etablere to såkaldte silkevejsruter som transportkorridorer fra Kina og videre til Europa. Den ene er landbaseret og skal gå fra Kinas vestlige provinser via Centralasien, mens den anden er maritim og skal gå fra Kinas sydlige provinser via Sydøstasien.

Formålet med investeringerne i netop infrastruktur er at lette og øge samhandlen med EU, at skabe de nødvendige betingelser for yderligere at sprede Kinas tilgang til energi og naturressourcer samt at fremskynde den økonomiske udvikling af især Kinas vestlige provinser.

Kina og USA konkurrerer i Asien

Det er sandsynligt, at Kinas nabostater og Taiwan vil tiltrække kinesiske investeringer, men også at de samtidig opretter eller styrker sikkerheds- og forsvarspolitiske alliancer med USA for at modvirke Kinas stigende indflydelse i regionen. Kina vil derimod søge at mindske den amerikanske indflydelse i nærområdet.

Kinas historisk betingede forbitrelse over Japan og den

Kortet viser Kinas luftforsvarsidentifikationszone (Air Defence Identification Zone – ADIZ)

udbredte opfattelse i Kina af, at USA uretmæssigt søger at inddæmme Kinas udenrigspolitiske indflydelse, har givet den kinesiske ledelse folkelig opbakning til at optræde mere selvhævdende i Det Østkinesiske Hav og Det Sydkinesiske Hav. Det er dog usandsynligt, at Kina vil indlede en væbnet konflikt med USA eller dets allierede, hverken på kort eller langt sigt. Dertil prioriterer Kina trods alt et stabilt handelsforhold til især USA og Japan for højt.

I Det Østkinesiske Hav og i Det Sydkinesiske Hav er det imidlertid meget sandsynligt, at Kina vil benytte sig af sin tiltagende økonomiske styrke og militære tilstedeværelse til at kræve kinesisk suverænitæt over omdiskuterede søterritorier og øgrupper. Kina vil fortsat foretrække at håndtere de territoriale stridigheder med især Japan, Filippinerne og Vietnam bilateralt og uden indblanding fra USA eller den sydøstasiatiske samarbejdsorganisation ASEAN.

Kina udbygger samarbejdet med Rusland

Kina og Rusland har en fælles strategisk interesse i at modarbejde USA's indflydelse globalt og i de to landes nærområder. Det er dog usandsynligt, at de to lande vil indgå i en egentlig strategisk alliance mod USA eller dets allierede i Asien og Stillehavsområdet.

Siden begyndelsen af 2013 har Kina og Rusland udbygget deres strategiske partnerskab gennem et øget antal besøg og udvekslinger på ledelsesniveau. De to lande har indgået en række samarbejdsaftaler og underskrevet en længe ventet aftale om levering af naturgas fra det østlige Rusland til Kina. Aftalen blev fremskyndet af Ruslands forværrede forhold til USA og EU som følge af Ukraine-krisen, og leverancerne svarer til omkring en fjerdedel af Kinas nuværende årlige forbrug af naturgas.

Kina og Rusland udbygger samtidig deres samarbejde gennem Shanghai Cooperation Organisation, som begge lande anser for et vigtigt forum til at drøfte den økonomiske udvikling i Centralasien samt til at bekæmpe, hvad de opfatter som terrorisme, separatisme og religiøs ekstremisme i regionen. På langt sigt er det muligt, at omfanget af de kinesiske investeringer i Centralasien vil føre til direkte spændinger i forholdet til Rusland, fordi Rusland opfatter Centralasien som en del af den russiske interessesfære.

Militæret skal understøtte Kinas regionale indflydelse

Fortsatte reformer og professionalisering af Folkets Befrielseshær skal understøtte Kinas ambition om større strategisk indflydelse i Asien og Stillehavsområdet. Kina

bestræber sig på at opnå militær overlegenhed i lokale og regionale konflikter. Fokus er især rettet mod at kunne afskrække USA fra at intervenere militært i Kinas nærområde og mod striden med Japan om øgruppen Senkaku/Diaoyu. Derfor prioriterer Kina især reformer af Folkets Befrielseshærs flåde og luftvåben, og i 2013 etablerede Kina en luftforsvarsidentifikationszone for at kunne kontrollere dele af luftrummet over Det Østkinesiske Hav.

Samtidig øger den kinesiske ledelse Kommunistpartiets kontrol over Folkets Befrielseshær. Oprettelsen af Kinas Nationale Sikkerhedskomiteé i 2013 skal centralisere den samlede koordination og forvaltning af den kinesiske sikkerheds- og forsvarspolitik omkring Kinas præsident, Xi Jinping. Det vil sandsynligvis styrke Kinas evne til at forfølge langsigtede strategiske sikkerheds- og forsvarspolitiske mål samt evnen til at håndtere både interne og eksterne krisesituationer under tidspres.

Kina øger sit globale engagement

På langt til meget langt sigt er det meget sandsynligt, at Kinas udenrigspolitiske princip om ikke at blande sig i andre landes indre anliggender gradvis vil træde i baggrunden til fordel for en mere pragmatisk udenrigspolitik.

Den kinesiske ledelse vil engagere sig mere i internationale anliggender af strategisk interesse for Kina, især i Centralasien og Mellemøsten. Det sker mest af alt for at sikre Kinas adgang til energi, fødevarer og naturressourcer, for at kunne beskytte kinesiske borgere i udlandet og for at holde de globale sejlruter tilgængelige for Kinas internationale handel.

Kinas væbnede styrker optræder allerede i tiltagende grad uden for Kinas nærområde. Eksempelvis har en kinesisk flådestyrke deltaget i bekæmpelsen af pirateri ved Afrikas Horn siden 2009. I 2014 har Kina desuden bidraget med omkring 400 mand til FN's fredsbevarende operation i Mali og med en fregat til at eskortere kemiske våben ud af Syrien.

Ledelsen prioriterer Kinas interne problemer

Selv om den kinesiske ledelse engagerer sig mere i internationale anliggender på langt til meget langt sigt, vil Kinas interne problemer dog holde ledelsen tilbage fra at påtage sig en global udenrigspolitisk rolle, der svarer til USA's. Den kinesiske ledelse prioriterer Kommunistpartiets fortsatte politiske monopol højest, og det kræver frem for alt en høj økonomisk vækst og intern stabilitet.

Kina står over for store og yderst vanskelige problemer. Blandt de grundlæggende problemer er udbredt korruption og manglende disciplin blandt partikadrer samt en vækstmodel, der har ført til stigende økonomisk ulighed, en øget gældsbyrde hos de lokale administrationer og tiltagende miljøforurening. Det har den kinesiske ledelse søgt at modvirke ved at igangsætte en vidtrækkende anti-korruptionskampagne og en ambitiøs 2020-dagsorden med markedsorienterede reformer af Kinas økonomiske vækstmodel og en afbureaukratisering af den offentlige sektor.

Det er meget sandsynligt, at den kinesiske ledelse samtidig vil fokusere på at håndtere lokale protestaktioner og på at forhindre terrorangreb, der er forbundet med uroligheder i Kinas vestlige Xinjiang-provins. Baggrunden for uroen i provinsen er en udbredt følelse af marginalisering og manglende religiøse og politiske rettigheder blandt den lokale muslimske uighur-befolkning.

AFGHANISTAN OG PAKISTAN

Kortet viser Afghanistan og Pakistan med Nordwaziristans placering

AFGHANISTAN

Det er usikkert, hvordan situationen i Afghanistan vil udvikle sig de næste par år. Politisk har præsidentvalget slået dybe revner mellem landets mest betydningsfulde magthavere, og disse revner kan svække regeringsmagtens sammenhængskraft. Militært har den afghanske regering derimod fremgang, og der er spæde tegn på splittelse i Taliban. Under alle omstændigheder afhænger udviklingen i Afghanistan af, om samlingsregeringen mellem præsidentvalgets sejrherre, Ashraf Ghani, og taberen, Abdullah Abdullah, er holdbar, samt om Vesten fortsat vil støtte landet økonomisk.

Det afghanske præsidentvalg i 2014 udstillede styrker og svagheder ved det samfund, som er blevet opbygget siden Talibans fald i 2001. Den afghanske befolkning, herunder det voksende civilsamfund, har engageret sig i et demokratisk magtskifte og vendt ryggen til Talibans opfordring til boykot af valget.

Anklager om valgsvindel og genoptælling af stemmerne, svage institutioner og koncentration af magt hos den siddende præsident og stærke magthavere i provinserne trak dog den endelige afgørelse mellem de to præsident-

kandidater, Ashraf Ghani og Abdullah Abdullah, i langdrag og svækkede præsidentvalgets demokratiske legitimitet. Samlingsregeringen fra september 2014 mellem sejrherren, Ashraf Ghani, og taberen, Abdullah Abdullah, er skrøbelig. Det er derfor usikkert, hvordan situationen i Afghanistan vil udvikle sig de næste par år.

Samlingsregering eller sammenbrud

Den nye samlingsregering bliver omdrejningspunktet for de kommende års udvikling. I fraværet af stærke institutioner er det afgørende, at de mest betydningsfulde magthavere

samarbejder med samlingsregeringen. Magthavere har stor indflydelse på politik, økonomi og sikkerhed i deres lokale område og repræsenterer vigtige dele af det afghanske samfund. Deres støtte er udslagsgivende for den afghanske regerings evne til at modstå Talibans forsøg på at tage magten.

Situationen balancerer på en knivsæg. På den ene side er det muligt, at mistilliden mellem magthaverne efter præsidentvalget er så stor, at samlingsregeringen ikke bliver stabil. Mistilliden kan skubbe til en proces, hvor regionale magthavere i stigende grad vender den afghanske stat ryggen. Denne svækkelse af centralmagten i Kabul kan også påvirke sammenhængskraften i de afghanske sikkerhedsstyrker. I yderste konsekvens kan situationen ende med den afghanske regeringsmagts sammenbrud og konfrontation på tværs af landets etniske skillelinjer.

På den anden side er det også muligt, at internationalt pres kan fastholde de væsentligste magthaveres engagement i den nationale samlingsregering. Ashraf Ghanis accept af deling af magten, et opgør med den stærke koncentration af magt i præsidentembedet og uddelegering af kompetencer til provinser kan bane vej for en mere holdbar samlingsregering, der kan udnytte de afghanske sikkerhedsstyrkers succes.

På det militære område har den afghanske regering og de afghanske sikkerhedsstyrker haft en vis succes. Sikkerhedsstyrkerne har således været i stand til at øge deres operationstempo væsentligt, deres sammenhængskraft er blevet styrket, planlægningen er blevet bedre, og kommando og kontrol med styrkerne er begyndt at fungere. Moral og rekruttering er ikke faldet trods høje tabstal. De afghanske sikkerhedsstyrker har således i 2014 været i stand til at slå Taliban i lokale kampe, men de har fortsat problemer med at fastholde vundet terræn. Desuden har sikkerhedsstyrkerne vanskeligt ved at forfølge en langsigtet strategi.

Talibans oprørskamp er mindre intensiv

Taliban kontrollerer store landområder i det sydlige og navnlig det østlige Afghanistan samt i de pashtunske enklaver i det nordlige og vestlige Afghanistan. Trods denne styrkeposition har det seneste år været skuffende for Taliban. Oprørsgruppen har ikke kunnet opretholde intensiteten i oprørskampen, og det samlede antal angreb er faldet fra 2013 til 2014. Talibans indsats i det sydlige Afghanistan har ikke båret frugt, og anslagene mod præsidentvalget var en fiasko. Oprørsstyrkerne har dog øget antallet af angreb i Kabul, fordi de har stor propagandaværdi. Det er sandsyn-

ligt, at antallet af angreb i Kabul vil stige i de kommende år.

Det er mindre sandsynligt, at Taliban de næste to år vil indgå en fredsaftale med den afghanske regering, idet oprørsgruppen først vil forsøge at opnå militær succes og fremgang på slagmarken. Det er dog sandsynligt, at ledelsen i Taliban bliver mere positivt stemt over for en forhandlingsløsning, hvis den ikke kan slå de afghanske sikkerhedsstyrker militært.

Der er spæde tegn på splittelse inden for Talibans rækker. Der er uenighed om den fremtidige militære og politiske kurs, og tilbagetrækningen af de internationale styrker har svækket Talibans kampmoral, fordi en stor del af propagandaen og motivationen har kørt på kampen mod den udenlandske fjende. Endvidere bliver Taliban trukket ind i lokale magtkampe, hvad der også svækker organisationen.

Al-Qaida samarbejder med lokale oprørsgrupper

Al-Qaidas tilstedeværelse i Afghanistan er svækket efter de seneste års indsats mod terror, og terrorgruppen har begrænset betydning for oprørskampen i Afghanistan. Al-Qaida holder til i landets østlige provinser, hvor gruppen har knyttet tætte bånd til og samarbejder med lokale oprørsgrupper. Al-Qaida har ca. 200 mand i Afghanistan og har tæt kontakt til al-Qaida i Pakistan. Al-Qaidas fremtidige operative vilkår i Afghanistan vil afhænge af den sikkerhedsaftale, der skal danne rammen om NATO's tilstedeværelse efter 2014. På kort til mellemlangt sigt vil al-Qaida forsøge at konsolidere sig yderligere i det østlige Afghanistan. Al-Qaidas fremtidige tilstedeværelse i Afghanistan vil desuden afhænge af Talibans accept af gruppen, udviklingen i Pakistan, og i hvilket omfang udenlandske militante islamister finder attraktive kamp- og træningsområder i f.eks. Mellemøsten og Nordafrika.

Pakistan afventer udvikling i Afghanistan

Pakistan leverer en nøje afpasset støtte til Taliban og andre oprørsgrupper, som opererer fra fristeder i Pakistan ind i Afghanistan. Pakistan er ikke interesseret i en optrapning af konflikten i Afghanistan, fordi det vil påvirke sikkerhedsituationen i Pakistan negativt. Den pakistanske regering frygter sandsynligvis, at Talibans eventuelle fremmarch i Afghanistan vil skabe ustabilitet i Syd- og Centralasien og give terrorgrupper bedre mulighed for at oprette fristeder. Derfor er det sandsynligt, at Pakistan vil indtage en afventende holdning til udviklingen i Afghanistan og primært gennem diplomati forsøge at få den afghanske regering til at tage hensyn til pakistanske interesser.

Vestlig bistand er afgørende

Afghanistan har gennemgået en betydelig modernisering og urbanisering siden Talibans fald i 2001. Landets økonomi er dog stadigvæk tilbagestående. Derfor vil den afghanske regering ikke i mange år gennem egne skatteindtægter

være i stand til at finansiere de afghanske sikkerhedsstyrker og levere basal offentlig service til civilbefolkningen. Den internationale bistand til Afghanistan er derfor under alle omstændigheder afgørende for den afghanske regerings overlevelse.

PAKISTAN

Pakistan vil forblive fristed, træningsbase og knudepunkt for militante islamister på mellemlangt sigt og vil fortsat være plaget af terrorangreb mod militære myndigheder og civile. De militante islamister vil også på mellemlangt sigt udgøre en alvorlig terrortrussel mod Vesten og mod vestlige interesser i landet. Pakistans stabilitet har væsentlig betydning for hele regionen, men især for Afghanistan og Indien.

I sommeren 2014 gennemførte det pakistanske militær en storstilet militæroperation i Nordwaziristan i Pakistans stammeområder. Operationen var rettet mod militante islamister, som i årevis har brugt byen Miranshah som hovedkvarter for terrorplanlægning, skjulested og gennemgangslejr for tilrejsende frivillige. Operationen var et led i forsøget på at bekæmpe Pakistans mange militante organisationer. Det er sandsynligt, at mange militante islamister forud for operationen flygtede fra Miranshah til andre stammeområder i Pakistan, pakistanske storbyer og ind over den porøse grænse til Afghanistan.

Det militære og politiske pres på den pakistanske Talibanbevægelse og indre gnidninger har medført, at bevægelsen er blevet opløst i mindre, lokale afdelinger, som kritiserer og bekæmper hinanden. I november 2013 fik bevægelsen en ny leder, Mullah Fazlullah, der kort efter sin udnævnelse afviste enhver form for fredsforhandlinger med regeringen.

Andre lokale Taliban-ledere indledte alligevel deres egne forhandlinger. Det medførte, at den stærkeste gruppering i den pakistanske Taliban-bevægelse, Mehsud-stammen, trak sig ud. Dermed var bevægelsen svækket betydeligt. Alligevel var den pakistanske Taliban-bevægelse med til at udføre det største terrorangreb mod et internationalt mål i Pakistan siden 2007, da den angreb Karachis lufthavn i juni 2014. Angrebet var med til at udløse den militære operation i Miranshah.

Det er usandsynligt, at Pakistan på kort til mellemlangt sigt kan fjerne de militante islamister i landet. Lokale oprørs- og terrorgrupper er fortsat meget aktive i hele Pakistan. Flere af dem er tilknyttet store politiske organisationer i Pakistan, som råder over betydelige pengesummer og har politisk indflydelse.

Al-Qaidas øverste ledelse opholder sig stadig i Pakistan, selv om den er under pres fra droneangreb og de pakistanske militære operationer i stammeområderne. Pakistans omfattende militante islamistiske netværk sympatiserer med al-Qaida. Det beskytter, finansierer og assisterer al-Qaidas øverste ledelse og gør det muligt for ledelsen at forblive i Pakistan.

Pakistan frygter indisk indflydelse i Afghanistan

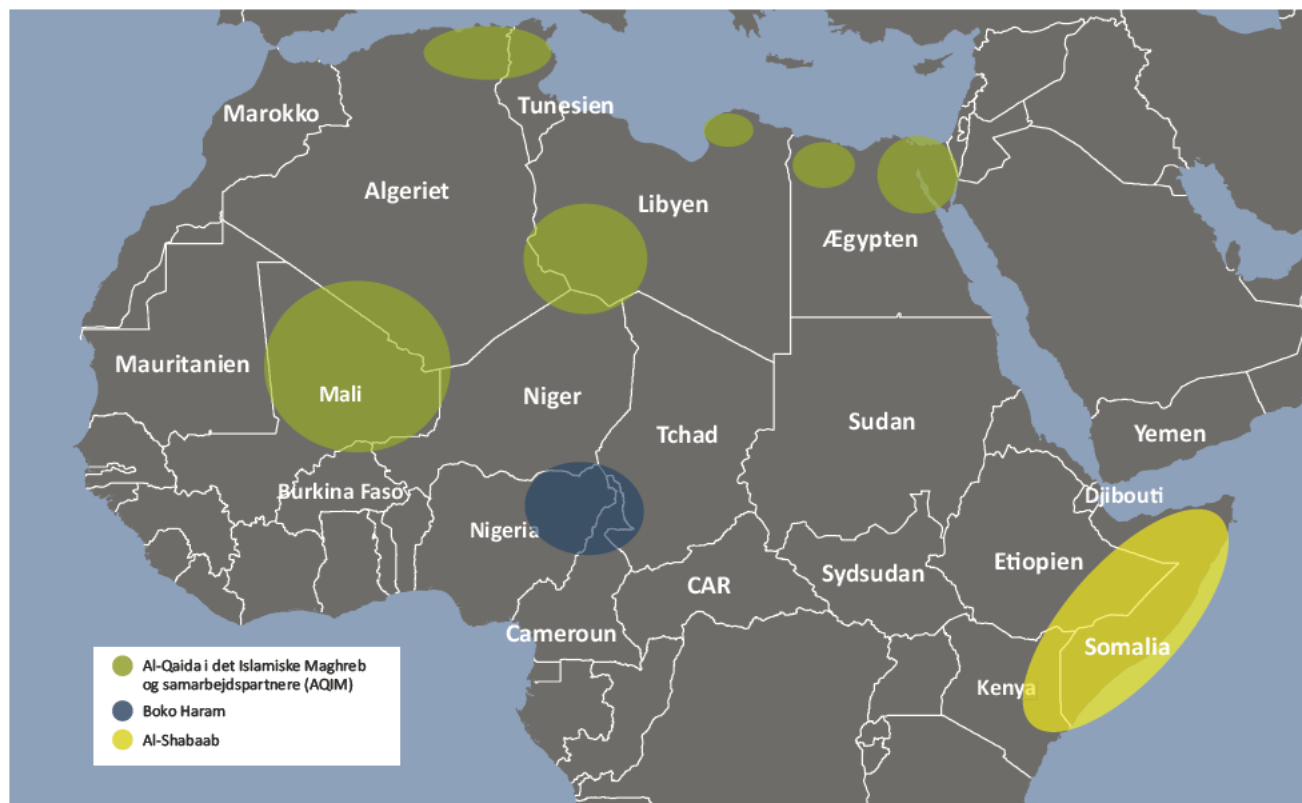
Den fortsatte tilstedeværelse af militante islamistiske grupper betyder, at Pakistans forhold til nabolandene vil forblive anstrengt. Pakistan har siden 1990'erne støttet oprørsgrupper i Afghanistan for at sikre pakistansk indflydelse i afghansk politik. Pakistan er især optaget af at sikre, at Afghanistan ikke bliver allieret med Indien. En optrapning af konflikten i Afghanistan vil svække sikkerhedssituationen i Pakistan, og det er derfor sandsynligt, at Pakistan først og fremmest vil forsøge at sikre sine interesser i Afghanistan med diplomatiske midler.

AFRIKANSKE BRÆNDPUNKTER

Mange afrikanske lande har oplevet økonomisk vækst og en demokratisk udvikling. Afrika er dog stadig præget af mange konflikter, og militante islamistiske grupper vinder frem flere steder. Nogle afrikanske lande har øget deres militære kapacitet, men Afrika vil også på mellemlangt sigt have behov for international støtte til konfliktløsning og fredsbevaring.

Kortet viser de vigtigste militante islamistiske grupper i Afrika

Afrika er det kontinent, hvor både fattigdom og økonomisk ulighed er størst. Der er dog også lande med økonomisk vækst og en positiv demokratisk udvikling. Undertrykkelse af oppositionen og politisk ustabilitet hindrer imidlertid en fredelig og stabil udvikling af regionen.

Militante islamistiske grupper vinder frem

Terrortruslen mod vestlige interesser i Østafrika er generelt vokset inden for det seneste år. I Østafrika har al-Shabaab optrappet sine angreb både i og uden for Somalia, selv om gruppen er under militært pres. Al-Shabaab står bag en række af de terrorangreb, som gennem første halvår af 2014 har plaget nabolandet Kenya. Samtidig er lokale kenyanske terrornetværk blevet styrket og har udført flere angreb i landet.

I det nordlige og vestlige Afrika har militante islamistiske grupper også øget deres tilstedeværelse. Al-Qaida i det Islamiske Maghreb og dens lokale samarbejdspartnere bruger især Libyen, Niger og Mali til terrortræning og til at levere våben og krigere til militante islamistiske grupper overalt i regionen, idet Al-Qaida i det Islamiske Maghreb ønsker at ramme både lokale og regionale mål.

I det nordlige Nigeria har Boko Haram gennemført en række terrorangreb mod civile og militære mål. Boko Haram udgør primært en trussel mod nationale nigerianske mål og kun sekundært mod vestlige interesser i landet. Gruppen angriber også lejlighedsvis nabolandene Cameroun, Tchad og Niger.

Stadig behov for støtte udefra

Afrika vil på mellemlangt sigt fortsat have behov for international støtte til konfliktløsning og fredsbevaring. Kontinentets evne til at håndtere egne konflikter er dog blevet styrket af, at flere afrikanske lande har øget deres militære kapacitet til at bidrage til lokale freds- og stabiliseringsindsatser, men denne indsats hæmmes af manglende koordinering og mangel på materiel og mandskab.

Herudover har mange af de bidragende afrikanske lande ofte egeninteresser i de konflikter, som de skal løse. Det øger ofte mistilliden og sætter spørgsmålstegn ved de bidragende landes neutralitet.

Konflikter skyldes bl.a. dårlig regeringsførelse

I mange afrikanske lande er dårlig regeringsførelse med til at skabe grobund for intern konflikt. Afrikanske regeringer tilgodeser typisk nogle grupper frem for andre og øger der-

med spændingerne mellem forskellige grupper. Politisk undertrykkelse, korrupsion og en skæv fordeling af adgangen til magt og ressourcer skaber social og politisk utilfredshed, som politiske ledere kan udnytte til at mobilisere bestemte grupper.

Religiøse og etniske tilhørsforhold forstærker uforsonligheden mellem de stridende parter og afleder opmærksomheden fra konflikternes politiske årsager. Dermed bliver det vanskeligere at nå frem til holdbare løsninger. I Den Centralafrikanske Republik har konflikten mellem muslimske oprørsgrupper og kristne militser således udviklet sig til en religiøs konflikt mellem muslimer og kristne. Både Sudans langvarige interne konflikter og den nyligt genopblussede konflikt i Sydsudan er eksempler på, at politiske magthavere mobiliserer eksisterende religiøse og etniske spændinger i konflikter, der drejer sig om fordelingen af magt og ressourcer.

SOMALIA

Al-Shabaab udgør en alvorlig terrortrussel, både nationalt og regionalt. Den internationale militære offensiv, der blev indledt i marts 2014, har ikke svækket al-Shabaab afgørende. Centralregeringens handlekraft hæmmes af klaninteresser, magtkampe og korrupsion, og klanstridigheder vil fortsat give anledning til uroligheder.

Det er meget sandsynligt, at angreb mod vestlige interesser vil stige, i takt med at vestlige lande øger deres tilstedeværelse i Somalia. Al-Shabaab har desuden optrappet sine angreb i de nabolande, der bidrager militært til Den Afrikanske Unions Mission i Somalia. I løbet af 2014 har al-Shabaab bl.a. gennemført en række terrorangreb i Kenya, ofte med hjælp fra lokale terrornetværk, samt et enkelt større angreb i Djibouti. Al-Shabaab udgør således en stigende regional trussel.

Den Afrikanske Unions mission og de somaliske regeringsstyrker har presset al-Shabaab til at opgive kontrollen med vigtige byer og områder. Al-Shabaab destabiliserer dog størstedelen af det sydlige og centrale Somalia og fokuserer i stigende grad på at udføre terrorangreb, både i og uden for Somalia, herunder mod vestlige mål.

I Somalia gennemfører al-Shabaab dagligt angreb mod Den Afrikanske Unions mission og Somalias regering. I hovedstaden Mogadishu går al-Shabaab især efter at ramme regeringsbygninger og personer med tilknytning til regeringen. I løbet af 2014 har gruppen også intensiveret angrebene mod vestlige interesser i Mogadishu.

Lederen af al-Shabaab, Ahmed Godane, blev dræbt ved et amerikansk luftangreb i september 2014. Al-Shabaab har efterfølgende udnævnt Ahmad Umar som ny leder for organisationen. Det er sandsynligt, at drabet på Godane vil føre til intern uro i organisationen. Det er meget sandsynligt, at al-Shabaab vil forsøge at gengælde drabet på Godane, og at organisationen fortsat vil udgøre en alvorlig terrortrussel i Østafrika.

Den militære offensiv svækker ikke al-Shabaab afgørende

Den Afrikanske Unions mission og de somaliske sikkerhedsstyrker indledte i marts 2014 en offensiv, der skal fortrænge al-Shabaab fra en række områder i det sydlige og centrale Somalia. Offensiven har ført til vigtige militære fremskridt, og det er lykkedes at tilbageerobre flere vigtige byer fra al-Shabaab, både i løbet af foråret 2014, og siden offensiven blev fornyet i august 2014.

Det er mindre sandsynligt, at centralregeringen og de somaliske sikkerhedsstyrker formår at etablere politisk og sikkerhedsmæssig kontrol i de områder, som Den Afrikanske Unions mission tilbageerobrer. Al-Shabaab vil derfor hurtigt kunne generobre dele af det tabte territorium.

De militære styrker har ikke kapacitet til at nedkæmpe al-Shabaab. Selv om det er lykkedes at fravriste al-Shabaab kontrollen over flere vigtige byer, kontrollerer organisationen fortsat store landområder og vigtige handelsruter. Al-Shabaab har desuden undgået tab ved at foretage bagholdsangreb i stedet for at gennemføre direkte militære konfrontationer.

Korruption og klaninteresser hæmmer politisk fremgang

Den stærke gensidige mistillid og konkurrence mellem de forskellige klaner giver anledning til politisk ustabilitet og hæmmer reelle politiske fremskridt. Centralregeringens handlekraft hæmmes således af klaninteresser, personlige magtkampe og udtalt korruption.

Siden slutningen af 2013 har det ført til politiske stridigheder og en stadig større utilfredshed med præsident Hassan Sheikh Mohamoud, hvilket har svækket regeringen. Det har samtidig flyttet regeringens opmærksomhed fra vigtige politiske opgaver såsom at etablere en forbundsstat,

gennemføre en revision af forfatningen og forberede valg inden udgangen af 2016.

Decentralisering skaber grobund for konflikt

I løbet af 2013-14 har centralregeringen indgået en række aftaler med regionale magthavere om at etablere nye, midlertidige regionale statsadministrationer i den sydlige og centrale del af landet. Disse aftaler udgør potentielt et positivt politisk skridt i retning af at etablere en somalisk forbundsstat.

Aftalerne kan dog føre til stigende uroligheder, fordi de forskellige klaner vil forsøge at øge deres indflydelse i en fremtidig forbundsstat. Risikoen for konflikt skærpes af, at de regionale magthavere sjældent nyder bred opbakning i de områder, som de gør krav på, men udfordres af andre magtfulde klanledere og konkurrerende statsinitiativer. Samtidig kan al-Shabaab drage fordel af disse konflikter, bl.a. ved at sikre sig støtte fra klaner, der føler sig forbigået i processen.

MALI

Hvis fredsforhandlingerne mellem regeringen og oprørsgrupperne ender uden resultat, vil den generelle terrortrusel mod vestlige interesser i Nord- og Vestafrika vokse på kort sigt. Det skyldes, at militante islamister er klar til igen at øge deres indflydelse i det nordlige Mali.

På trods af de internationale militære styrkers tilstedeværelse har de militante islamister stadig en betydelig kapacitet til at gennemføre angreb, primært rettet mod den maliske hær og FN-styrkerne. Både al-Qaida i det Islamiske Maghreb og al-Murabitoun, der er brudt ud fra al-Qaida i det Islamiske Maghreb, har kamptrænede krigere, som gennem flere år har kæmpet i området. Desuden har de adgang til betydelige lagre af våben, ammunition og sprængstoffer. Mange af våbnene stammer fra Libyen, som også har været benyttet som tilflugtsområde i forbindelse med den franske militære indgriben i det nordlige Mali i 2013.

De maliske styrker har trukket sig fra den nordlige del af Mali, og på trods af Den Europæiske Unions træningsmissions arbejde i Mali er det usandsynligt, at den maliske hær på kort til mellemlangt sigt vil være i stand til at etablere sikkerhed og stabilitet i den nordlige del af landet uden fortsat ekstern støtte. I det nordlige Mali opretholder oprørsgrupperne derfor sikkerheden. Hvor oprørsgrupperne ikke kan opretholde sikkerheden, er det de internationale styrker i form af FN-styrkerne og den franske Operation

Barkhane, der forsøger at løse denne opgave. De internationale sikkerhedsstyrker står over for en betydelig ustabilitet som følge af interne kampe mellem oprørsgrupper samt de militante islamisters operationer.

De militante islamister er til stede i det nordlige Mali

Militante islamister, både al-Qaida i det islamiske Maghreb og al-Murabitoun, er fortsat til stede i det nordlige Mali og i mange af de tilstødende grænseområder. De arbejder på kort sigt på at fastholde deres tilstedeværelse i området og på mellemlangt sigt på at genetablere kontrollen med det nordlige Mali. De militante islamister har opholdt sig i det nordlige Mali i en årrække og har opbygget tætte kontakter til lokalbefolkningen, hvilket danner baggrund for deres tilstedeværelse i området.

Det nordlige Malis geografiske placering mellem Nord-, Vest- og Centralafrika giver de militante islamister gunstige betingelser. Det nordlige Mali har via gamle handelsruter forbindelse til Algeriet, Libyen, Tunesien og Ægypten samt landene langs Afrikas vestkyst og til Niger, Burkina Faso og Nigeria.

Der finder en betydelig smugleraktivitet sted i området, og det er sandsynligt, at flere militante islamistiske grupper direkte eller indirekte er involveret i smuglervirksomheden. Området giver også grupperne mulighed for let at rejse eller på anden måde skabe forbindelse mellem Nordafrika, Vestafrika og det centrale Afrika. De militante islamister ønsker ikke, at de maliske myndigheder eller andre etablerer kontrol med det nordlige Mali.

Det er sandsynligt, at den generelle terrortrussel mod vestlige interesser i Nord og Vestafrika vil vokse, hvis de militante islamistiske grupper igen får mulighed for frit at benytte det nordlige Mali.

Regeringen har svært ved at skabe tillid i nord

Oprørsgrupper i det nordlige Mali giver store problemer med hensyn til at samle landet. De består af flere fraktioner, bl.a. tuareg-grupperne National Movement for Liberation of Azawad og Haut Conseil pour l'Unité de l'Azawad samt den arabiske Mouvement Arabe de l'Azawad. Den ustabile sikkerhedssituation gør det vanskeligt at skabe den tillid hos borgerne, der er nødvendig, hvis det skal lykkes regeringen at få en bred opbakning i den nordlige del af landet. Deri-

mod er den maliske regering ved at have stabiliseret det sydlige Mali efter de demokratiske valg i 2013.

I Malis hovedstad, Bamako, er det hovedsageligt den politiske situation, der skaber uro. Befolkningen er utålmodig på grund af regeringens manglende politiske initiativer, og det er derfor afgørende for den fortsatte stabilitet, at regeringen viser handling og synlige økonomiske og sociale initiativer. Hvis der ikke sker fremskridt i kampen mod fattigdom og omfordelingen af ressourcer, er det sandsynligt, at det vil føre til stigende social og politisk ustabilitet i Mali på kort til mellemlangt sigt. En forøget ustabilitet kan forbedre de militante islamisters muligheder for igen at øve indflydelse på udviklingen i det nordlige Mali.

Det vil underminere de sikkerhedsmæssige og politiske fremskridt, der trods alt er sket siden begyndelsen af 2013, hvis det ikke lykkes regeringen at nå frem til en aftale, der er acceptabel for oprørsgrupperne samt for befolkningen i både det sydlige og nordlige Mali. En sådan udvikling vil igen øge de militante islamisters indflydelse i det nordlige Mali.

SYDSUDAN

Det er på kort sigt mindre sandsynligt, at Sydsudans præsident Salva Kiir og oprørslederen Riek Machar finder en løsning på konflikten i Sydsudan. Oprørskampe har siden december 2013 destabiliseret den politiske og sikkerhedsmæssige situation i Sydsudan. Konfliktpotentialet mellem Sudan og Sydsudan er derimod blevet mindre på grund af begge landes fokus på interne problemer.

Det er mindre sandsynligt, at Sydsudans præsident, Salva Kiir, og oprørslederen Riek Machar bliver enige om en varig politisk løsning på kort sigt. Begge forhaler muligheden for at opnå en politisk holdbar løsning på konflikten i Sydsudan. Gentagne gange har parterne brudt våbenhviler og ikke overholdt eller iværksat indgåede aftaler. Ligeledes er forhandlingerne mellem parterne gentagne gange gået i hårdknude til trods for regionale mæglingsforsøg.

Siden december 2013 er sikkerhedssituationen i Sydsudan blevet drastisk forværret. Både det internationale samfund og regionale aktører truer med at indføre sanktioner mod begge parter i et forsøg på at fremtvinge dialog og samarbejde mellem Salva Kiir og Riek Machar og mindske civile tab. FN-indsatsen i Sydsudan, som fra dansk side omfatter missionens øverste chef samt et mindre antal danske FN-observatører, har endnu ikke resulteret i et mere effektivt

samarbejde mellem de stridende parter, der tværtimod fortsætter de væbnede kampe i landet.

Tre gange i første halvår af 2014 indgik de stridende parter våbenhviler, der ikke blev overholdt. Gensidige beskyldninger om at bryde våbenhvilerne har bidraget til et anspændt forhold mellem parterne. Samtidig har konflikten opdelt landet langs etniske linjer, der enten støtter Salva Kiir og dermed Dinka-stammen eller Riek Machar og Nuer-stammen.

Oprørsstyrkerne består af en række spredte grupperinger, som er mere eller mindre loyale over for Riek Machar, og han har derfor ikke fuld kontrol med de forskellige dele af oprørsstyrkerne. Kampene mellem oprørsstyrker og regeringsstyrker finder især sted i den nordøstlige del af Sydsudan.

Det er muligt, at konflikten vil øge de sociale uroligheder

på kort sigt. Konflikten har forværret levestandarden for en stor del af den sydsudanske befolkning, som samtidig står over for alvorlig hungersnød. I juli 2014 kunne Sydsudan endnu en gang fejre landets uafhængighedsdag i en tilstand af politisk kaos.

Interne problemer mindsker spændingerne

Forholdet mellem Sydsudan og Sudan er stadig præget af uløste problemer, ikke mindst forhandlingen om den endelige grænsedragning og afklaringen af Abyei-enklavens tilhørsforhold. Konfliktpotentialet mellem de to lande er dog på nuværende tidspunkt lille, da begge landes fokus er på interne politiske, økonomiske og sikkerhedsmæssige problemer.

Det er imidlertid fortsat muligt, at spændingerne mellem Sydsudan og Sudan blusser op igen og resulterer i væbnede sammenstød på kort til mellemlangt sigt. Begge parter beskylder hinanden for at støtte oprørsgrupper, der bekæmper modpartens regering. Dog forpligtede begge parter sig i marts 2014 til at genoptage indsatsen og samarbejdet om at trække styrker tilbage fra grænseområdet og etablere en fælles overvågning af og kontrol med grænseområdet. Det er et nødvendigt fremskridt i samarbejdet mellem de to lande og kan på kort sigt forbedre sikkerheden i grænseområdet markant.

Definitioner

For at lette læsningen af risikovurderingen følger her en kort beskrivelse af de særlige formuleringer, som FE anvender i efterretningsanalyser.

Det er kun sjældent, at en efterretningstjeneste kan give en vurdering, uden at der er elementer af usikkerhed i den. Derfor forsøger man at gøre det klart for læserne, hvor sikker man er i sin vurdering. Det sker ved, at analytikerne udtrykker sig på en standardiseret måde og bruger de samme vendinger, når de vil give udtryk for den samme grad af sandsynlighed, især ved centrale vurderinger.

FE bruger fem sandsynlighedsgrader og følgende faste formuleringer, som her er anbragt på en skala:

FE bruger denne skala for sandsynlighed i analyser:

Sandsynlighedsgrader

- "Det er **usandsynligt**, at ...":
FE forventer ikke en given udvikling.
Det er (næsten) ikke en mulighed.
- "Det er **mindre sandsynligt**, at ...":
Det er mere sandsynligt, at det ikke sker end det modsatte.
- "Det er **muligt**, at ...":
Det er en sandsynlig mulighed, men FE har ikke grundlag for at vurdere, om det er mere eller mindre sandsynligt.
- "Det er **sandsynligt**, at ...":
Det er mere sandsynligt, at det sker end det modsatte.
- "Det er **meget sandsynligt**, at ...":
FE forventer en given udvikling.
Det er (næsten) bekræftet.

Varslingshorisont

- Få måneder   Meget kort sigt
- 0-2 år: Kort sigt
- 2-5 år: Mellemlangt sigt
- 5-10 år: Langt sigt
- Over 10 år: Meget langt sigt

Skalaen måler ikke præcise forskelle. Den fortæller blot, om noget er mere eller mindre sandsynligt end noget andet. Eller sagt på en anden måde: Denne skala viser, om analytikerne vurderer, at deres sikkerhed ligger tættere på f.eks. 25 % end 50 %. På denne måde forsøger de at opnå en bedre overensstemmelse mellem deres formuleringer og læsernes opfattelser.

Selv om formuleringernes sproglige form altid kan diskuteres, er de med til at give læseren en mere præcis information. Definitionerne af de særlige formuleringer, der er anvendt i Efterretningsmæssig Risikovurdering, er anført nedenfor.

Terrorangreb

FE vurderer et angrebs kompleksitet ud fra angribernes kapacitet med hensyn til rekruttering, rekognoscering, koordination, finansiering, logistik, teknisk indsigt, særlige færdigheder og operationssikkerhed. Evnen til at gennemføre flere samtidige angreb afspejler en vis kapacitet inden for flere af disse områder. FE opdeler angreb i fire kategorier:

- **Simple terrorangreb**, der kan bestå i, at en enkelt eller nogle få personer skaffer sig f.eks. et håndvåben eller en simpel hjemmelavet bombe og angriber et ubeskyttet mål.
- **Terrorangreb af en vis kompleksitet**, der kan bestå af et mindre antal koordinerede bombesprængninger eller en enkelt stor bilbombe mod ubeskyttede eller dårligt beskyttede mål.
- **Komplekse terrorangreb**, der kan bestå af et større antal koordinerede bombesprængninger eller mere end én stor bilbombe.
- **Meget komplekse terrorangreb**, f.eks. angrebene i USA i september 2001 og de planlagte angreb mod transatlantiske fly fra London i august 2006.

Forsiden

Venstre: Istock Photo: Silhuet af væbnede oprørere i Syrien

Højre: Istock Photo: Illustration af koncept for sikkerhedsadgang med biometrisk teknologi

Nederst: Istock Photo: Uroligheder og demonstrationer i Kievs gader, januar 2014

Side 28

Istock Photo: Russisk atomisbryder på vej mod Nordpolen gennem pakis

Side 33

Istock Photo: Illustration af et hackerangreb på en dataserver

Side 36

Istock Photo: Illustration af energiudladning fra atomkerner – grundlaget for kernevåben

Side 44

Forsvaret: Danske soldater stiger om bord i det danske forsvars C130J Hercules i Kabul lufthavn på vej mod Helmand, i Afghanistan, juni 2009

Side 48

Forsvarsgalleriet.dk: Flyvevåbnets Hercules-mandskab på FN-missionen MINUSMA i Mali, marts 2014.

Fotograf: Lars Skjoldan

Forsvarets
Efterretningstjeneste
Kastellet 30
2100 København Ø

Telefon: 33 32 55 66
fe@fe-mail.dk
www.fe-ddis.dk

20. oktober 2014
ISSN 1604-4444